

philharmonie
zuidnederland

2019

artistiek jaarverslag
jaarverslag educatie

**artistiek
jaarverslag
2019**

**jaarverslag
educatie
2019**

**artistiek
jaarverslag
2019**

Inleiding	5
Algemeen	7
Chef-dirigent Dmitri Liss	7
Haydn-Chair Mario Brunello	7
Gastdirigenten	7
Vacatures	8
Thematiek	8
Compositieopdrachten en premières	8
Serieprogrammering	9
Groots & Avontuurlijk	9
De Meesterwerken	11
De Klassieken	12
Innovatie	15
MCICM	15
Meesterwerk Centraal – Haydn	16
Casual Classics XL	16
November Music	17
Videoclip Twin Twinkler	17
Stingray Classica	17
Tradities & binding met de regio	18
Nieuwjaarsconcerten	18
Carnavals- & Vastelaovendconcerten	18
Matthäus-Passion	19
75 jaar vrijheid	19
Limburgse Kerst	20
Bijzondere projecten	21
Samenwerking met Nederlands Kamerkoor	21
Jubileumproductie Assepoesters Assepesters	21
Opera Fantasio	22
Opera 3-daagse 's-Hertogenbosch	22
Opera Gala Amsterdam	22
Cultura Nova	23
Die Zauberflöte	23
Meisterkonzerte Aachen	23
Cd-opnamen philharmonie zuidnederland	24
Kamermuziek	24
Talentontwikkeling	25
Orkestacademie	25
Nationale Master Orkestdirectie	25
Internationaal Vocalisten Concours	25
Amateurs	25
Musical Postcards	27
Concoursen	27
Achter de schermen	27
Colofon	54

Inleiding

Een verdere artistieke groei en een verbreding van de rijke waaier aan activiteiten. Zo kan het artistieke jaar van philharmonie zuidnederland worden samengevat. Aan de hand van het businessplan *Verder Ontwikkelen 2017–2021* stelde het orkest zich ten doel zich te manifesteren als een onmisbare schakel in het culturele leven in Zuid-Nederland. Een hoge artistieke kwaliteit, een constante drang naar innovatie en het bieden van een rijkgeschakeerde educatie waren de speerpunten die horen bij deze culturele topinstelling.

In het concertseizoen 2018–2019 vierde het orkest haar eerste lustrum: philharmonie zuidnederland bestaat vijf jaar. Daarmee is philharmonie zuidnederland het jongste orkest met de meeste ervaring. De expertise van het Maastrichts Stedelijk Orkest, de voorloper van het Limburgs Symfonie Orkest, Het Brabants Orkest en philharmonie zuidnederland bij elkaar opgeteld, kan het jonge orkest bouwen op 200 jaar ervaring.

2019 kende vele artistieke hoogtepunten. Heel bijzonder was de top 3-notering van *NRC* in hun jaarlijkse overzicht *Culturele hoogtepunten van het jaar 2019* met betrekking tot onze uitvoering van Bruckners *Zevende Symfonie* onder leiding van Hartmut Haenchen. “Onvergetelijke uitvoering” schreef muziekrecensent Mischa Spel. Verder droeg daar onder meer de prestigieuze concertserie *Meisterkonzerte Aachen* aan bij, waarvan philharmonie zuidnederland zelf de producent is. Met deze gerenommeerde serie in keizerstad Aken breidt het orkest haar speelgebied uit tot over de landsgrenzen en vervult zo een ware voortrekkersrol als culturele ambassadeur in de Euregio.

Naast door het orkest geïnitieerde wereldpremières vonden innovatieve projecten plaats met nieuwe presentatievormen, die resulteerden in prikkelende projecten en bijzondere samenwerkingen. Zo vond het uitverkochte *i-Classics*-concert *La grande bouffe* in samenwerking met Toneelgroep Maastricht en het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music (MCICM) plaats op bijzondere locaties: Complex Maastricht en CHV Noordkade in Veghel. Deze voormalige grootste veevoederfabriek van Europa bleek de ideale plek voor deze muziektheaterproductie, waarbij het publiek een actieve rol kreeg.

Hiermee werden nieuwe publieksgroepen bereikt, evenals met de *Opera 3-daagse* in 's-Hertogenbosch. De eerste editie van het laagdrempelige muziekfestijn werd uitgezonden op Omroep MAX en door Omroep Brabant live uitgezonden. Beide uitzendingen waren samen goed voor ruim 300.000 kijkers.

Dat hoge kwaliteit bij philharmonie zuidnederland een belangrijke waarde is blijkt eveneens uit de vertolking van het *Requiem* van Fauré, waarvoor het hoog aangeschreven Nederlands Kamerkoor was aangetrokken. Ook de *Matthäus-Passion* was in 2019 in goede handen bij maestro Jos van Veldhoven. Zijn eerste *Matthäus* na zijn afscheid bij de Nederlandse Bachvereniging. Verder waagde het orkest zich aan Messiaens *Turangalila-Symfonie*. Een monumentale hymne aan de liefde die geldt als een mijlpaal in de 20^e-eeuwse muziekgeschiedenis, vergelijkbaar met de *Sacre du printemps*.

Het toepasselijke thema *75 jaar vrijheid* loopt als een rode draad door het concertseizoen 2019–2020. In september 2019 opende het orkest het nieuwe seizoen groots met Mahlers *Tweede Symfonie 'Auferstehung'* op de Amerikaanse begraafplaats in Margraten. Een meeslepend werk, waarbij Mahler de luisteraar dwingt stil te staan bij de overledenen en uiteindelijk oproept tot wederopstanding, hoop en eeuwig leven.

Een streven waar philharmonie zuidnederland eveneens voor gaat. Na vijf jaar heeft het orkest haar vorm gevonden. Intendant Stefan Rosu: "Vanuit twee verschillende culturen één orkest opbouwen had veel voeten in de aarde, maar we hebben elkaar wonderbaarlijk snel gevonden. Artistiek gezien staat er een heel goed spelend en veelzijdig orkest dat boeiende interpretaties neerzet en op den duur bij de absolute top van de Nederlandse orkesten kan horen."

philharmonie zuidnederland,
 Dr. Stefan Rosu, *Intendant en Bestuurder*
 Jos Roeden, *Artistiek Programmeur*

ARTISTIEK PROGRAMMEUR JOS ROEDEN EN INTENDANT STEFAN ROSU

Algemeen

Chef-dirigent Dmitri Liss

“De Russische chef Dmitri Liss zwaait met gelukkige hand” luidde het oordeel van *de Volkskrant* over Liss, toe aan zijn vierde seizoen als chef-dirigent van philharmonie zuidnederland. Liss’ aanpak kenmerkt zich door een onvermoeibare overgave aan de muziek, waarmee de Rus publiek en spelers in zijn greep houdt. Zijn interpretaties zijn intens en zorgen voor “meeslepend, gaaf en expressief spel” (*Brabants Dagblad*). Tijdens het repetitieproces blijft de aimabele Liss onvermoeibaar werken aan het smeden van een hecht en op elkaar ingespeeld collectief.

Haydn-Chair Mario Brunello

Mario Brunello bemande voor het tweede jaar op rij de *Haydn-Chair*, een door het orkest in het leven geroepen titel voor een dirigent of solist met de voorname taak zich samen met de musici te verdiepen in het klassieke repertoire. “Topcellist én dirigent” (*Eindhovens Dagblad*) Brunello wordt door de musici liefkozend *Super Mario* genoemd. De kracht van de bescheiden Italiaan zit in zijn benadering; hij beweegt zich als een musicus onder de musici en weet

zo het beste in hen naar boven te halen. Het orkest geniet zichtbaar van zijn aanpak en wordt door Brunello gaandeweg bekwaam in de interpretatie van de Weense klassieken en Haydn in het bijzonder. Daarnaast startte Brunello met de integrale uitvoering van Bachs *Brandenburgse Concerten*, verspreid over het seizoen 2019–2020.

Gastdirigenten

Naast Liss en Brunello onderhoudt het orkest een innige relatie met een vaste kern gastdirigenten. Dirigenten zoals Marc Soustrot, Hartmut Haenchen en Hans Graf prijzen de flexibele en leergierige houding van de orkestleden. Naast deze maestro’s met een schat aan ervaring en senioriteit steunt het orkest op Nederlands talent. Karel Deseure, Enrico Delamboy, Sander Teepen en Arjan Tien zijn breed inzetbaar en van onschatbare waarde bij het slagen van de grote diversiteit aan projecten die philharmonie zuidnederland ontplooit. Het orkest zoekt tevens onverminderd door naar nieuwe dirigenten. Peter Dijkstra, Duncan Ward, Jun Märkl, Olari Elts, Benjamin Bayl, Michele Mariotti en Matty Cilissen maakten in 2019 hun debuut bij philharmonie zuidnederland.

CHEF-DIRIGENT DMITRI LISS

MARIO BRUNELLO

PETER DIJKSTRA

18 SEPTEMBER 1944. DE BEVRIJDING VAN EINDHOVEN

Vacatures

De musici en stafleden van philharmonie zuidnederland vormen het grootste kapitaal van het orkest. In orkest en staf zijn 65 specialistische functies ondergebracht. In 2019 werden er 5 vacatures door jonge musici ingevuld en de vaste orkestformatie uitgebreid tot 95 fte. Na een strenge auditieronde werden Roger Cramers (aanvoerder hobo), Dennis Pientak (aanvoerder contrabas), Elias Agsteribbe (contrafagot/fagot), Elizabet Derrac Rus (tutti altviool) en Christina Büttner (tutti 2^e viool) verwelkomd als nieuw lid van het orkest.

JESSE PASSENIER

Thematiek

Intendant Stefan Rosu en artistiek programmeur Jos Roeden introduceerden in 2017 een overkoepelend thema voor de serieprogrammering. Hiermee creëren ze de juiste context voor het aanbrengen van extra artistieke diepgang en verhaallijnen in de seizoenprogrammering. Binnen het thema *Mystiek van de Oriënt* lag de focus van het seizoen 2018–2019 op muziek uit het Verre Oosten met werken van Mahler, Weber en Chin. Seizoen 2019–2020 staat in het teken van *75 jaar vrijheid*, de viering van het einde van de Tweede Wereldoorlog, en vormt een muzikaal ereloot aan de bevrijders van Zuid-Nederland. Zo viel de keuze onder meer op werk dat als pacifistische repliek dient (Respighi en Ravel), waar hoop op een beter leven in doorklinkt (Dvořák, Smetana, Copland) of de oorlog als directe aanleiding heeft (Barber, Dutilleux, Martinů, Danielpour).

Compositieopdrachten en premières

Het orkest ziet het als een voorname taak om door het verstrekken van compositieopdrachten nieuwe hoofdstukken aan de muziekgeschiedenis toe te voegen. Vijf wereldpremières en vier Nederlandse premières bewijzen het belang van hedendaags repertoire binnen de programmering van philharmonie zuidnederland. Enerzijds vindt het orkest dat nieuw werk van internationaal gelauwerde componisten het verdient om gespeeld te worden. Composities van Glanert, Dessner, Bollani en Clyne beleefden bij het orkest hun Nederlandse première.

Anderzijds geeft philharmonie zuidnederland opdrachten aan veelal Zuid-Nederlandse componisten voor het schrijven van nieuw werk dat op maat is gemaakt voor diverse artistieke concepten. Werk van Jean Lambrechts, Jesse Passenier, Hawar Tawfiq, Christiaan Janssen en Mark Pütz werd door het orkest in wereldpremière gebracht.

Serieprogrammering

De ruggengraat van philharmonie zuidnederland vormde de serieprogrammering. Aan de hand van achttien serieprogramma's, verdeeld over drie programmalijnen, bracht het orkest een breed en evenwichtig aanbod aan symfonische muziek. Dit met als doel het presenteren van een dwarsdoorsnede van orkestliteratuur in twaalf speelsteden in Noord-Brabant, Limburg en Zeeland. De drie programmalijnen worden met ingang van seizoen 2015–2016 gehanteerd en bleven in het businessplan *Verder Ontwikkelen 2017–2021* gehandhaafd. Ze vormen de artistieke basis, maar houden daarnaast rekening met praktische aspecten zoals de akoestische mogelijkheden en zaalgrootte van de diverse speelplekken, een efficiënte inzet van de orkestformatie en het inspelen op wensen en behoeften van het publiek.

Groots & Avontuurlijk

De programmalijn *Groots & Avontuurlijk* vormt het artistieke paradepaardje van het orkest en is een mix van groots bezette werken met hedendaags repertoire. Deze programmalijn benut philharmonie zuidnederland in zijn volledige omvang en is van wezenlijk belang voor het artistieke profiel van het orkest.

De *Turangalila-Symfonie* van Olivier Messiaen wordt beschouwd als hét meesterwerk van de 20e eeuw. Naast “magisch, mysterieus en sensueel” (*De Limburger*) is deze ‘mammoetsymfonie’ bijzonder veeleisend vanwege de omvang en de complexe ritmiek. De *Turangalila-Symfonie* uitvoeren getuigt van zelfvertrouwen. De uitvoeringen in de Doelen Rotterdam, Eindhoven en Maastricht onder leiding van Dmitri Liss op 17, 19 en 20 januari droegen bij aan een besef waartoe het orkest in staat is. “In de finale

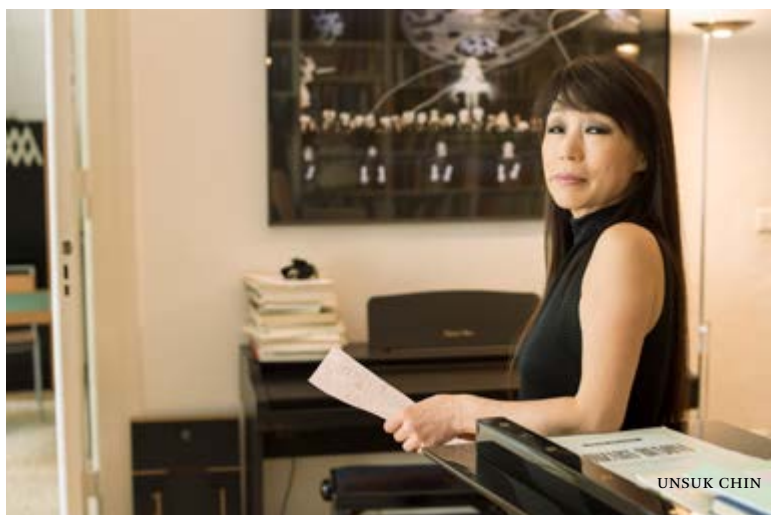

FRANSE COMPONISTENDAG

spetterden de hink-stap-sprong-ritmes en in de loeiende koralen steeg de kopersectie boven zichzelf uit”, schreef *NRC*. Tijdens de concerten in Rotterdam en Eindhoven werd Messiaen voorafgegaan door een diep doorleefde uitvoering van Wagners *Prelude und Liebestod* uit *Tristan und Isolde*. In Maastricht vormde de *Turangalila-Symfonie* de apotheose van de jaarlijkse *Componistendag*. In samenwerking met Theater aan het Vrijthof stond in deze editie de toontaal van Frankrijk door de eeuwen heen centraal.

Van haast vergelijkbare proporties als Messiaens lofzang op de liefde is Mahlers *Das Lied von der Erde*, dat Hans Graf op 8, 9 en 10 februari leidde. Mezzosopraan Bernarda Fink en tenor Peter Seiffert zongen de hoofdrollen in deze ‘vocale symfonie’ gebaseerd op Chinese gedichten. Vooraf klonken de *Four Sea Interludes* van Britten tijdens de concerten in Eindhoven, Maastricht en ten slotte ‘s-Hertogenbosch, waarover het *Brabants Dagblad* schreef: “Waar ik extra veel waardering voor heb, is dat het orkest met zo’n grote bezetting is gekomen. Dat getuigt – mede gekeken naar de aanwezige podiumbeperkingen in relatie tot de akoestiek – van lef!”

Ere-dirigent Marc Soustrot bewees op 16 en 17 maart zijn reputatie als klanktovenaar. Geen krachtpatserij, maar elegantie en een rijk klankpalet kenmerkten Soustrots interpretatie van de *Vierde Symfonie* van Bruckner en het *Celloconcert* van Chin tijdens de concerten in Eindhoven en ‘s-Hertogenbosch. Het *Eindhovens Dagblad* hoorde dat de Koreaanse Unsuk Chin “de luisteraar meeneemt in een klankwereld die aan de Efteling doet denken, aan *Lord of the Rings*, aan geraffineerd verlichte druipsteengrotten, aan nog te ontdekken versluierde werelden”. De Koreaanse schreef het *Celloconcert* op verzoek van Alban Gerhardt, die de solopartij van zijn werk met philharmonie zuidnederland vertolkte.

UNSUK CHIN

Twee autobiografische werken stonden op 5 en 6 april in Maastricht en Eindhoven op het programma dat Dmitri Liss leidde. “Glanzende blazerssolo’s zoals die van althoboïst Andries Boelens, diepdonkere strijkersklanken en opzweepend slagwerk betrokken de luisteraar moeiteloos bij de (waan)-beelden van Berlioz. (...) Dirigent Liss genoot en leed mee, danste en stampte”, luidde de mening van het *Eindhovens Dagblad* over de *Symphonie fantastique*. De Limburgse slagwerker Dominique Vleeshouwers maakte zijn faam als winnaar van het Tromp Percussion Concours 2014 meer dan waar in de uiterst virtuoze en fysiek uitputtende solo-partij van het slagwerkconcert *Veni, Veni, Emmanuel* van James MacMillan dat aan Berlioz vooraf ging.

De ervaren Japans-Duitse dirigent Jun Märkl stond al lang op de verlanglijst van het orkest en maakte op 27 en 28 september zijn debuut. Märkl complimenteerde het orkest voor zoveel lef om dit bijzonder virtuoze en veeleisende programma aan te durven. Na Ravels *Le Tombeau de Couperin* volgde het aangrijpende *The Shadows of Time* met medewerking van solisten uit het Nationaal Jeugdkoor. Henri Dutilleux schreef het werk naar aanleiding van de 50^e verjaardag van Anne Frank. “Eigentijdse muziek heeft voor de luisteraar vaak een hoge ‘toevalligheidsfactor’, bij dit werk viel alles op z’n plaats, inclusief het inlevingsvermogen, de motivatie en de hoge persoonlijke kwaliteiten van de

(solo)blazers”, vond *BN DeStem* na het horen van Dutilleux in Eindhoven. Vervolgens pakte het orkest onder de strakke leiding van Märkl virtuoos en groots uit in de symfonische gedichten *Till Eulenspiegels lustiche Streiche* van Richard Strauss en *Pini di Roma* van Respighi.

Een top 3-notering van *NRC* in hun jaarlijkse overzicht *Culturele hoogtepunten van het jaar 2019* kwam tot stand tussen 25 en 27 oktober. “Met philharmonie zuidnederland heeft Hartmut Haenchen een min of meer vaste relatie opgebouwd, wat dit weekend resulteerde in een onvergetelijke uitvoering van Bruckners *Zevende Symfonie*, een van de muzikale hoogtepunten van het seizoen”, schreef *NRC* na het horen van een van de drie uitvoeringen in Maastricht, Eindhoven en Utrecht. “Over elk detail was nagedacht” en “aan de vervoerende kracht van de uitvoering droeg bij dat de musici van philharmonie zuidnederland net zo werden opgetild door Haenchens liefdevolle analytische finesse”. Naast Bruckner werd het aangrijpende *Elegies* samen met de mezzosopraan Marina Prudenskaja en bariton Thomas Oliemans uitgevoerd. Richard Danielpour baseerde zich in zijn liedcyclus op oorlogsbrieven van de gesneuvelde Amerikaanse soldaat Charles S. von Stade aan zijn nog ongeboren dochter. *Elegies* slaat een brug in de tijd en brengt een dialoog tot stand die in het echt nooit heeft kunnen plaatsvinden.

JUN MÄRKL

ANNE FRANK

HARTMUT HAENCHEN

AMERIKAANSE BEGRAAFPLAATS, MARGRATEN

De Meesterwerken

De tweede programmalijn van philharmonie zuidnederland heet *De Meesterwerken* en focust zich op de geliefde negentiende- en twintigste-eeuwse werken van grote componisten als Brahms, Dvořák en Prokofjev. *De Meesterwerken* is conventioneel dan de lijn *Groots & Avontuurlijk* en heeft in de planningssystematiek van het orkest als voordeel dat het mogelijk is om parallel andere projecten te realiseren.

Op 15, 16 en 17 februari werkte het orkest samen met de Italiaanse jazzpianist en componist Stefano Bollani. In zijn *Concerto Azzurro* laat Bollani jazz en klassiek met elkaar versmelten. Het orkest bracht het werk samen met Bollani op 15 februari in Utrecht en live voor NPO Radio 4 in Nederlandse première. Het concert werd op 16 februari herhaald in Maastricht in het kader van Jazz Maastricht en op 17 februari volgde Eindhoven. Naast Bollani's pianoconcert speelde het orkest onder leiding van Dmitri Liss de *Ouverture Girl Crazy* van Gershwin en een selectie uit *Romeo en Julia* van Prokofjev.

Bij de volgende samenwerking met Dmitri Liss werd de poëtische *Tweede Symfonie* van Brahms gecombineerd met het sombere en overpeinzende *Eerste Vioolconcert* van Sjostakovitsj. Solist Sergej Krylov en Liss zijn twee handen op één buik en weten elkaar feilloos te vinden. Tijdens de concerten op 22 en 24 maart in Maastricht en Eindhoven bleek deze Russisch-Italiaanse stersolist ver boven de materie te staan.

SERGEJ KRYLOV

Tussen 10 en 19 mei gaf het orkest zeven concerten samen met violiste Liza Ferschtman en de Britse dirigent Jamie Phillips. Tussen de concerten in Maastricht, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Breda, Heerlen en Eindhoven door maakte het orkest een uitstapje naar het Zuid-Duitse Göppingen. Deze stad nabij Stuttgart heeft een florerende internationale gastorkestenserie. De 800 toehoorders in de uitverkochte Stadhalle genoten van het orkest, dat in alle aankondigingen al werd geroemd om zijn innovatieve werkwijze en veelzijdigheid. “De niet-aflatende verbinding van perfectie en vitaliteit maakte dat het een bijzondere avond werd”, schreef de *Göppinger Kreisnachrichten*. “Liza Ferschtman schittert in Bernstein” kopte dichter bij huis het *Eindhovens Dagblad* over haar solistische bijdrage aan de *Serenade* van Bernstein. “Warmbloedige instrumentale mengingen, een natuurlijk opgebouwde dynamiek en vurig oplaaierende temperamenten gaven een helder zicht op het meesterschap van Dvořák en ook op de toewijding en saamhorigheid van de philharmonie-musici”, aldus dezelfde krant over de uitvoering van de *Zevende Symfonie* van de Tsjechische componist.

STEFANO BOLLANI

LIZA FERSCHTMAN

SIMONE LAMSMA

MEMORIAL TO LIDICE

AUGUSTIN HADELICH

De Estse dirigent Olari Elst leidde het orkest tussen 10 en 13 oktober in een soortgelijke mix van Amerikaans en West-Europees repertoire. Tijdens de concerten in Maastricht, Heerlen, Eindhoven en 's-Hertogenbosch soleerde publiekslieveling Simone Lamsma in het *Violconcert* van Barber en klonk daarnaast als muzikaal eresaluut aan de geallieerden *Appalachian Spring* van Copland. Het korte maar virtuoze *Allegro furibondo* van Detlev Glanert is een hedendaagse reflectie op de *Derde Symfonie* van Brahms en beleefde de Nederlandse première voorafgaand aan de uitvoering van Brahms' symfonie.

Vaderlandsliefde klonk door in de werken van Martinů, Elgar en Smetana die tussen 7 en 10 november in Tilburg, Heerlen, Breda en Eindhoven op het programma stonden. Dirigent Stefan Blunier dirigeerde “gedreven aansporend” en liet Smetana's *Má Vlast* met het beroemde *Die Moldau* volgens het *Eindhovens Dagblad* “vriendelijk kabbelen en vervaarlijk stromen”. Martinů schreef met zijn *Memorial to Lidice* een beklijvend werk als blijvende herinnering aan de massamoord door het naziregime in het Tsjechische dorpje Lidice. De Franse cellist Nicolas Altstaedt nam het orkest op sleeptouw en zette samen met de musici een contrastrijke uitvoering van het *Celloconcert* van Elgar neer.

Dmitri Liss moest om gezondheidsredenen afzeggen voor de laatste concertserie van 2019. De jonge Amerikaan Jonathon Heyward nam tussen 12 en 21 december de concerten over in achtereenvolgens Eindhoven, Breda, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Heerlen en het Concertgebouw Amsterdam. *Chapeau Magazine* betitelde de *Suite* uit *De Notenkraker* vooraf al als “hartverwarmende balletmuziek verpakt in fonkelende orkestklanken”. Tsjaikovski's balletmuziek bleek inderdaad bijzonder in de smaak te vallen. Wellicht nog meer was het Augustin Hadelich die met zijn solistische bijdrage aan het *Violconcert* van Mendelssohn een onuitwisbare indruk achterliet.

De Klassieken

De laatste programmalijs *De Klassieken* kenmerkt zich door kleinbezette programma's met een intense dialoog tussen de orkestleden en de dirigent. De muziek van Haydn, Mozart en Beethoven vormt het fundament van deze serie, waarbij uitstapjes terug in de tijd of hedendaags repertoire niet worden geschuwd. De gekozen stukken zijn uitermate geschikt voor het trainen van de basiselementen van het orkestspel, wat hoorbaar bijdraagt aan de artistieke ontwikkeling van het orkest. Net als bij *De Meesterwerken* biedt deze programmalijs de mogelijkheid om parallel te programmeren.

Met de invoering van de *Haydn-Chair* beoogt het orkest een samenwerking met een dirigent of solist ter bevordering van de verfijning van het klassieke repertoire. Vanaf november 2018 is het de Italiaanse cellist en dirigent Mario Brunello die voor het eerst deze positie bekleedt. Brunello blinkt uit in zijn spannende programmakeuzes. Een verbinding tussen Oost en West en oorlog en vrede werd eind januari gelegd met muziek van Weber, Haydn, Sollima en Tawfiq. “De muzikaal intelligente Mario Brunello dirigeerde met fantasie. Ook in Webers *Overture* en de *Militaire Symfonie* van Haydn bracht hij met strakke slag orde en originaliteit en legde hij een heerlijk accent op het royaal aanwezige slagwerk”, schreef het *Eindhovens Dagblad*.

Weber en Haydn werden geflankeerd door twee hedendaagse celloconcerten. *Spasimo* van Giovanni Sollima is een beschrijving van diens geboortestad Palermo als smeltkroes van volken en culturen. In opdracht van philharmonie zuidnederland schreef de Koerdisch-Nederlandse componist Hawar Tawfiq het verstilte *Teramaan* voor cello en orkest. In Eindhoven, Breda en 's-Hertogenbosch werd het programma op 24, 25 en 27 januari uitgevoerd.

MARIO BRUNELLO

MARIEKE KES-SCHOENMAKERS

Het Weense driemanschap Mozart-Haydn-Beethoven werd samenbracht in het programma dat het orkest op 21, 22 en 23 februari in Eindhoven, Breda en Tilburg onder leiding van Claus Peter Flor uitvoerde. Ter gelegenheid van de inauguratie van de nieuwe orkestharp soleerde harpiste Marieke Kes-Schoenmakers in Haydns *Harpconcert in D*. In Mozarts *Symfonie nr. 34* en de *Eerste Symfonie* van Beethoven “ontdeden dirigent en orkest zich met plezier van de achttiende-eeuwse boeien en kondigden nauwgezet en vol leven het nieuwe muzikale tijdperk aan” (*Eindhovens Dagblad*).

De *Derde Symfonie* van Schubert stond al lang op het verlanglijstje van Dmitri Liss. Op 11, 12 en 13 april werd Liss' geliefde werk in Heerlen, Breda en Tilburg samen met de *Klassieke Symfonie* van Prokofjev uitgevoerd. Bovendien soleerde Alexander Melnikov in het *Eerste Pianoconcert* van Beethoven.

De Zweed Martin Fröst staat bekend als ‘de Paganini van de klarinet’, maar ontwikkelt zich meer en meer tot een uitstekend dirigent. De kersverse chef-dirigent van het Zweeds Kamerorkest hanteerde de baton op 23, 24 en 26 mei in de *Vierde Symfonie* van Beethoven en de *Overture Don Giovanni* van Mozart. Fröst soleerde in het *Eerste Klarinetconcert* van Weber en bracht een aantal aria's van Vivaldi in een gloednieuwe bewerking voor klarinet en orkest van Andreas Tarkmann in première. De inkt was nog nat tijdens de uitvoeringen in Maastricht en Eindhoven. Op 26 mei werd het concert live uitgezonden op NPO Radio 4 vanuit het Concertgebouw Amsterdam.

MARTIN FRÖST

De pianozussen Katia en Marielle Labèque werden ooit door *The New York Times* bestempeld als “het beste pianoduo ter wereld”. Op 31 mei, 1 en 2 juni waren ze te gast, waarbij volgens het *Eindhovens Dagblad* “De verschillende muzikale persoonlijkheden een magische mix in een unieke eenheid bereikten. (...) Karel Deseure leidde het orkest in goede banen waardoor de solisten alle ruimte kregen: een prachtige uitvoering!” In Maastricht en Aken werd het beroemde *Dubbelconcert voor twee piano's* van Mozart gespeeld. In Eindhoven combineerden de Labèques Mozarts werk met de Nederlandse première van het door Bryce Dessner voor de zussen geschreven *Dubbelconcert*. Het programma werd gecombineerd door de *Vijfde Symfonie* van Beethoven en “een verpletterende en spectaculaire” (*Eindhovens Dagblad*) uitvoering van Stravinsky's *Suite nr. 1*.

KATIA EN MARIELLE LABÈQUE

Matthew Halls maakte in vorige seizoenen indruk met zijn interpretatie van de *Matthäus-Passion*. Dit keer leidde hij tussen 3 en 6 oktober een klassiek programma met als hoofdmoot de *Schotse Symfonie* van Mendelssohn. De jonge Brit Benjamin Grosvenor was de solist in Mozarts *Pianoconcert nr. 9 'Jeunehomme'* tijdens de concerten in Venlo, 's-Hertogenbosch, Breda en Eindhoven. Van Grosvenors' landgenote Anna Clyne klonk de Nederlandse première van *Within her Arms*, een teder werk voor strijkenensemble dat Clyne schreef als eerbetoon aan haar moeder.

“Topdirigent én cellist” (*Eindhovens Dagblad*) Mario Brunello koos als rode draad voor zijn tweede seizoen als bezitter van de *Haydn-Chair* voor de integrale uitvoering van de *Brandenburgse Concerten* van Bach. Geen sinecure en grensverleggend repertoire voor een modern symfonieorkest. Brunello zet deze stap terug in de tijd vanuit zijn stellige overtuiging dat de musici door het spelen van Bach de Weense klassieken beter gaan begrijpen en interpreteren.

Bijgestaan door de Iraans-Amerikaanse klavecijnist Mahan Esfahani waagde het orkest zich tussen 28 november en 1 december aan de *Brandenburgse Concerten nr. 3* en *nr. 5*. Het *Eindhovens Dagblad* noemde zijn spel “fenomenaal”. Esfahani “zweepte de zaal op met zijn fenomenale vinger-
vlugheid en overgave aan de muziek”. Zeker in het *Klavecimbelconcert* van Górecki liet Esfahani zijn barokinstrument van een geheel andere kant klinken: minimalistisch, zonder

grenzen en dramme-nd. “Het is een onbegrijpelijk maar fantastisch stuk met repeterende, hamerende elementen, alsof het klavecimbel een slagwerkinstrument is”, schreef het *Eindhovens Dagblad*. Ten slotte klonk Haydns *Trauersymfonie* “heerlijk strak, levendig, homogeen en veerkrachtig” tijdens de concerten in Breda, Heerlen, Eindhoven en 's-Hertogenbosch.

De Italiaanse dirigent Michele Mariotti en het Groot Omroepkoor voegden zich bij het orkest. “Het koor was de grotere”, schreef de *Aachener Zeitung* over het monumentale *Requiem* van Mozart dat samen met de *Tragische Symfonie* van Schubert tussen 5 en 8 december in Aken, Maastricht en Eindhoven werd uitgevoerd. Het was voor zowel de gelauwerde Italiaanse operadirigent als het koor de eerste keer dat ze met het orkest werkten.

MAHAN ESFAHANI

Innovatie

De philharmonie zuidnederland wil zich met een veelzijdig concertaanbod verbinden met Zuid-Nederland. Daarbij gaat het orkest verder dan het klassieke concert in zijn traditionele vorm. De huidige snel veranderende tijd vraagt om een symfonieorkest dat op een zo hoog mogelijk niveau presenteert, maar daarnaast met oog voor de traditie zoekt naar nieuwe presentatievormen die andere publieksgroepen inspireren en verbinden. Hierbij is een voorname rol weggelegd voor het innovatieteam, een groep van musici die met de artistieke leiding zoeken naar alle mogelijke manieren om grenzen te verleggen.

Waar het vernieuwen van presentatievormen voorheen voornamelijk vanuit een artistiek perspectief werd benaderd, streeft het orkest sinds de oprichting van het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music (MCICM) een bredere inzet van innovatie na. Zo wordt vanuit wetenschappelijke invalshoeken de klassieke muziekpraktijk door de onderzoekers van het MCICM onderzocht.

MCICM

De innovatieve kracht van het orkest kreeg een extra dimensie door de oprichting van het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music (MCICM) in 2018. Intendant Stefan Rosu nam het initiatief voor het centrum, waar zes mede-

werkers onder aanvoering van Peter Peters, bijzonder hoogleraar Innovatie van Klassieke Muziek, onderzoek doen naar de vernieuwing van de klassieke muziekpraktijk. Het MCICM is een samenwerking tussen philharmonie zuidnederland, Hogeschool Zuyd en de Universiteit Maastricht. Het orkest vormt voor het MCICM het laboratorium. Orkestprojecten worden geobserveerd en het MCICM ontwikkelt zelf experimenten die voor het orkest in praktijk worden gebracht. Het blijkt uniek in Europa, wellicht ook in de rest van de wereld. In 2019 werden de eerste experimenten door het orkest en het MCICM uitgevoerd.

Symposium Rehearsing Orchestral Innovation

Musici en wetenschappers uit heel Europa kwamen op 29 en 30 maart naar Maastricht voor het eerste symposium van het MCICM. Onder leiding van Dr. Paulo de Assis van het Orpheus Instituut in Gent werkte het orkest mee aan *The Beethoven Experiment: Rehearsing Innovation*. Hoe een bekend werk als het *Violconcert* van Beethoven vanuit andere perspectief te benaderen, luidde de onderzoeksvraag. Door het realiseren van een nieuwe verhouding tussen publiek en orkest, waarbij het publiek suggesties deed voor de interpretatie van de muziek, ontstond er een interessant repetitieproces.

La grande bouffe

De philharmonie zuidnederland en Toneelgroep Maastricht vinden elkaar al jaren vanuit hun gedeelde visie dat een theatrale toevoeging de muziekbeleving kan versterken en

MAASTRICHT CENTRE FOR THE INNOVATION OF CLASSICAL MUSIC (MCICM)

CHV NOORDKADE TE VEGHEL

JOSEPH HAYDN

MARIA MILSTEIN

vice versa. In samenwerking met de toneelgroep speelde het orkest op 10 en 12 april *La grande bouffe*. Het artistieke concept en de muziekkeuze kwamen anders dan normaal tot stand. Er werd een redactieraad samengesteld bestaande uit onderzoekers van het MCICM en medewerkers van beide gezelschappen. Dit interessante artistieke proces resulteerde in een aanklacht tegen overconsumptie en voedselverspilling. Regisseur Servé Hermans liet het publiek deelgenoot zijn van het verhaal waarin de hoofdfiguur zich besluit dood te eten. *La grande bouffe* stelde het orkest in staat een actueel maatschappelijk thema aan te snijden en het publiek een spiegel voor te houden. Het *Brabants Dagblad* vond het “goed dat philzuid dergelijke samenwerkingen opzoekt. Het geeft een andere kijk op wat je met muziek kunt doen.”

Onder leiding van Dirk Brossé speelde het orkest ondersteunend aan de toneelscènes muziek van onder meer Rossini, Satie, Tsjaikovski en de wereldpremière van *Symphony Gaillarde* van de Maastrichtse componist Jean Lambrechts. “Het zijn stevige teksten soms, maar de muziek van philharmonie zuidnederland is licht verteerbaar”, luidde de mening van het *Eindhovens Dagblad*. De uitvoeringen vonden plaats in Complex Maastricht en in de uitverkochte tot theaterzaal omgebouwde Koekbouw in CHV Noordkade te Veghel. Deze smeltkroes van cultuur met de foodindustrie en voormalige grootste veevoederfabriek van Europa bleek de ideale plek voor deze muziektheaterproductie.

Mahler am Tisch

Ensembles uit het orkest speelden tussen 20 en 23 november in diverse Maastrichtse cafés muziek van Mahler. Tijdens dit MCICM-experiment brachten de onderzoekers de muziek terug naar de plek waar Mahler zijn inspiratie vond. Het publiek werd onverwachts deelgenoot gemaakt met fragmenten uit Mahlers oeuvre.

Meesterwerk Centraal – Haydn

Meesterwerk Centraal is een door het orkest ontwikkeld theatercollege over het leven en werk van een componist. Op 26 januari stond in Venlo Joseph Haydn en zijn *Militaire Symfonie* centraal. Bijzonder aan *Meesterwerk Centraal* is dat de musici zelf de theatrale inleiding geven, voorafgaand aan de uitvoering van het uitgelichte werk. Regisseur Sybrand van der Werf coachte de musici die in het half uur durende muziekcollege het levensverhaal en de totstandkoming van Haydns *Symfonie nr. 100 ‘Militaire’* uit de doeken deden. Daarbij werden ze bijgestaan door pianiste Valentina Tóth, die vanachter de vleugel muziekfragmenten liet horen. Vervolgens voerde het orkest onder leiding van Mario Brunello de symfonie integraal uit.

Casual Classics XL

Al enkele seizoenen presenteert het orkest in samenwerking met Muziekgebouw Eindhoven *Casual Classics XL*. De ongedwongen festivalsfeer, muziek in allerlei zalen en de *Snelcursus klassiek* laten een nieuw publiek kennismaken met klassieke muziek en het symfonieorkest. Host van de avond op 6 september was *Maestro*-jurylid Dominic Seldis. Met zijn informatieve en met Britse humor doorspekte presentatie maakte de tv-persoonlijkheid het publiek wegwijst. Voor een uitverkochte zaal speelde het orkest onder leiding van de Britse dirigent Duncan Ward Rossini's *Ouverture La Gazza Ladra*, *Jeux* van Debussy en de *Ouverture Tannhäuser* van Wagner. Maria Milstein soleerde in het eerste deel van het *Violconcert* van Mendelssohn. Het volledige *Violconcert* klonk geflankeerd door Wagner en Debussy op 8 september tijdens het *Zondagochtend Concert* in het Concertgebouw in Amsterdam. De 31-jarige Duncan Ward maakte met zijn natuurlijke overwicht, efficiënte repetitietechniek en volwassen interpretatie een bijzonder geslaagd debuut bij het orkest.

STIAN WESTERHUS

November Music

Op 1 november openden de blazers van het orkest onder leiding van Karel Deseure het hedendaagse muziekfestival *November Music* in 's-Hertogenbosch. Het programma opende met de *Symfonieën voor blazers* van Stravinsky. Het werk *Twin Twinkler* is rauw en van een idioom dat niet alledaags is voor een symfonieorkest. De Noorse rockzanger en gitarist Stian Westerhus schreef het gitaarconcert in 2017 in opdracht van philharmonie zuidnederland. Westerhus zingt en speelt zelf mee in zijn aanklacht tegen de steeds verder doorgedreven digitalisering van onze wereld. Diverse Bossche koren, zanger Ruben Hein en het orkest brachten ten slotte *Division* van Jesse Passenier in wereldpremière. In *Division* brengt Passenier een klinkend huldebetoon aan 75 jaar bevrijding van 's-Hertogenbosch. Zangsolist Ruben Hein schreef de teksten op basis van de oorlogsgetuigenissen van zijn ouders en grootouders.

Videoclip Twin Twinkler

De innovatieve geestdrift van philharmonie zuidnederland komt niet alleen tijdens concerten en experimenten tot uiting. In 2018 werd gestart met de opnames van een serie videoclips van grensverleggende projecten die een toonbeeld zijn van de innovatiekracht van het orkest. Het gitaarconcert *Twin Twinkler* werd door componist Stian Westerhus tot een suite gecomponeerd. Na de audio-opnames in de Galaxy Studios in het Belgische Mol volgden de video-opnames in Veghel. Filmmaker Dries Alkemade werkte in nauwe samenwerking met het innovatieteam van het orkest een filmscript uit dat op 31 oktober werd opgenomen in het futuristische decor van de NPF Toren van CHV Noordkade in Veghel.

RUBEN HEIN

Stingray Classica

In juli werd het orkest als de eerste wereldwijde orkest-partner van de Stingray Classica-app gepresenteerd. Deze service – die misschien het beste kan worden omschreven als ‘de Netflix voor klassieke muziek’ – maakt het mogelijk dat het orkest op elk scherm wereldwijd te bereiken is. “De philharmonie zuidnederland is een van de meest innoverende orkesten van Nederland. Qua programmering, marketing, educatie echt een voorbeeldorkest dat kiest voor vooruitgang en ontwikkeling, zónder het belang van de traditie te vergeten”, aldus creatief directeur Rob Overman. Een hele serie concertregistraties, inleidingen en videoclips van philharmonie zuidnederland zijn op Stingray Classica te vinden.

Op zaterdag 26 oktober had het orkest de wereldpremière met de eerste livestream van het concert in het Muziekgebouw Eindhoven onder leiding van Hartmut Haenchen. Overman: “Wij zetten met deze livestream een belangrijke stap in onze missie om klassieke muziek bereikbaar te maken voor elke muzikliefhebber, waar dan ook ter wereld. Eindhoven en philharmonie zuidnederland zijn voor Stingray een vanzelfsprekende keuze omdat hoge kwaliteit en innovatie hier hand in hand gaan. En de *Zevende Symfonie* van Bruckner onder leiding van Hartmut Haenchen is natuurlijk een droomprogramma.”

LIVE STREAMING STINGRAY CLASSICA

Tradities & binding met de regio

Muziek verbindt en raakt mensen ongeacht leeftijd, achtergrond of cultuur. Klassieke muziek is universeel en zeker in Zuid-Nederland sterk geworteld in de lokale tradities. De philharmonie zuidnederland vervult haar rol als verbinder en cultureel ambassadeur van Zuid-Nederland met een rijk palet aan activiteiten. Met projecten als de *Matthäus-Passion*, de *Nieuwjaarsconcerten*, de *Carnavals- en Vastelaovendconcerten* en *75 jaar vrijheid* bereikt het orkest een breed en omvangrijk publiek.

Nieuwjaarsconcerten

De *Nieuwjaarsconcerten* van het orkest zijn het enige (muzikale) vuurwerk dat na 1 januari nog is toegestaan. Tussen 3 en 9 januari werden zeven nagenoeg uitverkochte concerten aan het publiek in Breda, Maastricht, Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Heerlen en Tilburg voorgeschoteld. Kees Bakels zette het orkest volledig naar zijn hand in onder andere *De Vier Jaargetijden* van Glazoenov en *Huapango* van de Mexicaan Moncayo. IVC-laureaat Stefan Astakhov mocht als winnaar van de Prijs voor Jong Talent van de Provincie Noord-Brabant met het orkest optreden. Dat deed hij onder meer samen met solocontrabassist Wouter Swinkels in Mozarts aria *Per questa bella mano* voor bariton, contrabas en orkest. "Je hoort de contrabas op een manier die je niet verwacht. Muzikale acrobatiek!" (*Chapeau Magazine*).

WOUTER SWINKELS

Carnavals- & Vastelaovendconcerten

De *Carnavals- en Vastelaovendconcerten* van philharmonie zuidnederland zijn een niet meer weg te denken springlevende traditie. De tien uitverkochte concerten in Limburg en Noord-Brabant kennen elk een eigen programmering, met als overeenkomst dat de concerten in beide provincies aantonen hoe muziek onlosmakelijk is verbonden met het carnaval.

Tijdens de 55e editie van het *Oetelkonzèrt* zag *De Telegraaf* in het met 1500 bezoekers overvolle Theater aan de Parade in 's-Hertogenbosch dat "de door de philharmonie zuidnederland ingezette triomfmars *Aïda* en het *Oeteldonkse volkslied* de stemming er in de 'konzèrtzaal' meteen inbracht. Maar bij de vertolking van Robert Stolz' *Ich liebe dich* door bas Martijn Sanders en *All I ask of you* van Andrew Lloyd Webber, dat hij zong met sopraan Bernadeta Astari, werd menig traantje geplengd." Drie dagen later werd het programma onder aanvoering van Per-Otto Johansson aan de vooravond van het carnaval in Kielegat / Breda herhaald.

In Limburg werden Weert, Kerkrade, twee keer Maastricht, Venlo, Geleen, Roermond en Sittard aangedaan met *De Limburger Vastelaovendconcerten*. Deze 66e editie met als thema '*Oet Limburg kump de meziek*' stond onder leiding van Matty Cilissen en regisseur Servé Hermans. Presentator Raymond Clement, zangers Renée van Wegberg, Fenna Ograjensek en Geralt van Gemert, Buuttekampioen Gilbert Petit en de acteurs Annemarieke Leurs en Bart Bijnsens stonden het orkest bij. "De muziek ontstond bijna als vanzelf, los en toegankelijk maar wel smaakvol en met stijl gebracht. Als je dat aan de zaal kunt overbrengen, is dat sjiek", constateerde *De Limburger*.

Matthäus-Passion

De *Matthäus-Passion* is een vaste traditie in de paasweek. Bach-specialist Jos van Veldhoven dirigeerde zijn eerste *Matthäus* na zijn afzwaaien als muzikaal leider van de Nederlandse Bachvereniging. Samen met Studium Chorale bracht het orkest tussen 17 en 20 april in Maastricht, Venlo en tweemaal Eindhoven “Bach met zeldzaam mooie klanksensaties” (*De Limburger*). De krant bleef in haar vijf sterren-recensie lyrisch: “Lijnen werden prachtig van punten en komma’s voorzien, strijkers vibreerden spaarzaam. De enorme transparantie die dat opleverde in het altijd weer overrompelende klankweefsel was weldadig.”

75 jaar vrijheid

Seizoen 2019–2020 staat in het teken van *75 jaar vrijheid*, de viering van het einde van de Tweede Wereldoorlog. Historicus Dr. Fred Cammaert kreeg het verzoek de bevrijding van Zuid-Nederland in kaart te brengen en mee te denken hoe vanuit historisch perspectief met muziek stil te staan bij de bevrijding van Zuid-Nederland. In de programmakeuze en met concerten op de vooravond van de 75^e verjaardag van de bevrijding van onder meer Maastricht, Eindhoven, Middelburg, 's-Hertogenbosch en Roermond bracht het orkest een muzikaal eresaluut.

JOS VAN VELDHOVEN

De start van de bevrijding werd in de eerste bevrijde Nederlandse gemeente Eijsden-Margraten groots gevierd. Op de plek waar op 12 september 1944 de eerste Amerikaanse geallieerde voet op Nederlandse bodem zette, speelden de koperblazers van het orkest 75 jaar na dato. De officiële start van de viering van 75 jaar bevrijding werd onder meer opgeluisterd met de wereldpremière van de hymne *75 Jaor Vreej* van Christiaan Janssen.

Liberation Concert

Het *Liberation Concert* op de Amerikaanse begraafplaats in Eijsden-Margraten is een jaarlijks terugkerend muzikaal eerbetoon aan de soldaten die vochten voor onze vrijheid. Het werd op 15 september een gedenkwaardige editie met de uitvoering van Gustav Mahlers *Tweede Symfonie 'Auferstehung'*. Mahlers oproep tot verzoening tussen mensen en eeuwig leven was volgens *De Limburger* “heel treffend gekozen”. Tussen het indrukwekkende decor van 8.300 oorlogsgraven maakte het werk diepe indruk op de 6.400 toehoorders. “Ik ben hier al vaker geweest. Het is nog mooier dan voorheen”, aldus een van de aanwezige oorlogsveteranen in *Chapeau Magazine*.

De symfonie werd eveneens gespeeld op 17 september, aan de vooravond van de 75^e verjaardag van de bevrijding van Eindhoven. “Betere bevrijdingsmuziek dan Mahler II is niet denkbaar” kopte het *Eindhovens Dagblad*. “Dmitri Liss bracht eenheid in het ruim anderhalf uur durende stuk” waarin het orkest werd bijgestaan door Studium Chorale, Brabant Koor, sopraan Sarah Wegener en alt Helena Rasker. Een derde uitvoering volgde op 20 september als opening van de *Meisterkonzerte*-serie in Aken.

L'HISTOIRE DU SOLDAT

L'Histoire du soldat

Eveneens in het kader van *75 jaar vrijheid* voerden musici uit het orkest samen met de Vlaamse schrijver Bart Moeyaert *L'Histoire du soldat* van Stravinsky uit. Moeyaerts vertelling *Iemands lief* is een bejubelde bewerking van het libretto en vertelt het verhaal over een soldaat die zijn viool aan de duivel verkoopt. Het dilemma van geld en macht is tijdloos en klonk op 7 september in Maastricht en op 3 november in Middelburg op de vooravond van 75^e verjaardag van de bevrijding van de Zeeuwse hoofdstad.

ZE HADDEN HUN SCHAAPJES GETELD

Limburgse Kerst

Samen kerstliedjes zingen en luisteren naar de muzikale kerstvertelling *Ze hadden hun schapjes geteld* zorgde dat vele families genoten van *Limburgse Kerst* op 21 en 22 december in Sittard en Maastricht. *Limburgse Kerst* is inmiddels een vaste waarde in de programmering van het orkest. Deze editie werd er nauw samengewerkt met jeugdtheatergezelschap Het Laagland. Regisseuse Inèz Derksen maakte er met oog voor de jongste bezoekers een hartverwarmende opmaat naar Kerstmis van. *Ze hadden hun schapjes geteld* werd speciaal voor *Limburgse Kerst* geschreven door kinderboekenschrijver Benny Lindelauf en de Limburgse filmcomponist Mark Pütz. Het publiek zong na de pauze samen met de jonge zangertjes van de Limburgse Koorschool Cantarella en het orkest onder leiding van Sander Teepen de mooiste kerstliedjes.

Bijzondere projecten

De impact van een symfonieorkest op de regio en steden is vele malen groter dan hetgeen zich binnen de muren van de concertzaal afspeelt. Met allerlei bijzondere projecten verbindt philharmonie zuidnederland zich aan lokale festivals en initiatieven en werkt samen met diverse culturele partners.

Samenwerking met Nederlands Kamerkoor

Met projecten zoals *Casual Classics XL* in Eindhoven, de *Componistendag* in Maastricht en de *Opera 3-daagse* in 's-Hertogenbosch slaan philharmonie zuidnederland en de zalen de handen ineen. Het bundelen van elkaars krachten levert onder meer een aantrekkelijker aanbod en versmelting van publieksgroepen op. In het kader van de *Artist in Residence*-serie van Theater Heerlen voerde het orkest met het Nederlands Kamerkoor op 31 januari het *Requiem* van Fauré en *Polyptique* van Frank Martin uit. Chef-dirigent Peter Dijkstra en zijn koor behoren tot de top van de internationale koorzang en werden door het Heerlense theater uitgenodigd om de rode draad van de klassieke muziekprogrammering te vormen. Het orkest voegde zich bij het koor voor dit derde concert in de *Artist in Residence*-serie. Dijkstra koos voor de smaakvolle afwisseling van delen uit Faurés bekende *Requiem* met delen uit het indrukwekkende *Polyptique*.

Jubileumproductie Assepoesters Assepesters

“5 jaar jong, 200 jaar ervaring”. Met deze slogan vierde het orkest haar eerste lustrum en werd er teruggekeken en vooruitgeblikt. Gekozen werd voor twee jubileumproducties: in september 2018 werd tijdens *Cultura Nova* voor bijna 9.000 bezoekers de *Carmina Burana* uitgevoerd, samen met het Spaanse spektakelgezelschap La Fura dels Baus. Kosten noch moeite werden gespaard bij de totstandkoming van de tweede jubileumproductie: de familievoorstelling *Assepoesters Assepesters*, waarin het beroemde sprookje “werd afgestoft naar de moderne opvattingen anno 2019” en “de goede fee een vrolijke man met baard is” (*De Limburger*). Alle vaste speelsteden in Zuid-Nederland en het Concertgebouw in Amsterdam werden tussen 28 maart en 18 april aangedaan. Kinderboekenschrijver Jacques Vriens bewerkte het verhaal dat door de regisseurs Lennart Monaster en Joris Nassenstein en de “in de feestelijke jubileumcocktail puik en aanstekelijk vrolijke acteurs van Het Laagland” (*De Limburger*) werd gebracht. De virtuoze balletmuziek van Prokofjevs *Cinderella* gespeeld door “het prachtige orkest” onder leiding van Arjan Tien maakte de voorstelling compleet.

Opera Fantasio

In het Offenbach-jaar koos Opera Zuid het onlangs herontdekte en onbekende muzikale meesterwerk *Fantasio* van Jacques Offenbach. Het orkest toerde samen met het operagezelschap van 19 mei tot 2 juli door heel Nederland. “In de orkestbak stuwt, duwt en trekt dirigent Enrico Delamboyne op heerlijke wijze aan philharmonie zuidnederland. De musici plooiën zich met elastieke soepelheid en gedreven expressie rond de kleurrijke personages, die in dito kostuums gehuld zijn”, schreef *De Limburger*. Grote indruk maakten de zangers en het orkest op 21 juni in de Kölner Philharmonie in het kader van het Offenbach-Festival. De semi-concertante uitvoering werd live via het kanaal van de Keulse concertzaal gestreamd.

Opera 3-daagse 's-Hertogenbosch

Jaarlijks hoogtepunt van de voorjaars tournee met *Opera Zuid* vormt *Opera op de Parade* in 's-Hertogenbosch. Sinds 2007 brengt *Opera op de Parade* jaarlijks duizenden bezoekers samen op het plein aan de voet van de Sint-Janskathedraal. Vanwege het succes van *Opera op de Parade* namen philharmonie zuidnederland, Theater aan de Parade en de Gemeente 's-Hertogenbosch het initiatief het evenement uit te breiden tot een meerdaags operafestival, dat voor het eerst plaatsvond van 25 tot en met 27 juni. Op de eerste en derde dag was het orkest erbij betrokken.

Opera op de Parade

Op 25 juni stroomde de Parade vol voor de dertiende editie van *Opera op de Parade*. In een ongedwongen sfeer genoot een volle Parade op deze warme, mooie zomeravond van Offenbachs *Fantasio*. “Liefhebbers trotseren de hitte”, kopte het *Brabants Dagblad*. Vanwege de tropische temperatuur moest er met de aanvang van de voorstelling gewacht worden totdat het kwik onder de 33 graden was gezakt. “Het is er niet minder gezellig om”, concludeerde dezelfde krant.

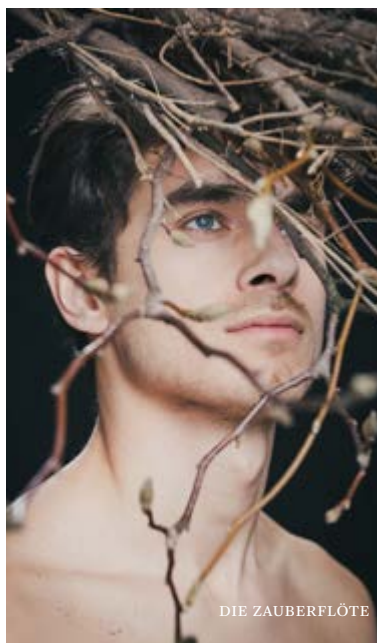
Opera Sing Along

De *Opera 3-daagse* werd door het orkest op 27 juni afgesloten met de *Opera Sing Along*. De tweede editie van het laagdrempelige muziekfestijn met hoogtepunten uit de operaliteratuur werd door NPO 2 opgenomen voor een uitzending op Omroep MAX en tevens door Omroep Brabant live uitgezonden. Beide uitzendingen hadden samen een bereik van meer dan 300.000 kijkers. Per-Otto Johansson leidde het orkest en Brabant Koor. De sopraan Laetitia Gerards, soulzangeres Shirma Rouse en bariton Raoul Steffani kregen de 5.000 bezoekers op het plein aan het zingen met bekende operamelodieën uit *Carmen*, *Nabucco* en *Porgy and Bess*. Het publiek kon de liedteksten vanaf een groot scherm volgen en meezingen, wat door velen ook met veel enthousiasme werd gedaan.

Opera Gala Amsterdam

Het orkest sloot seizoen 2018–2019 op 3 juli af met een *Opera Gala* in het Concertgebouw Amsterdam. Het programma van de *Opera Sing Along* werd deels hernomen en uitgebreid met enkele bekende aria's en operakoren. Sopraan Kristina Bitenc en mezzosopraan Karin Strobos voegden zich bij het orkest. Samen met dirigent Per-Otto Johansson, bariton Raoul Steffani en Brabant Koor zorgden zij voor een succesvol en uitverkocht concert in het monumentale Concertgebouw. Een mooie afsluiter van het seizoen.

Cultura Nova

Op 29 augustus startte het orkest het seizoen 2019–2020 met een optreden tijdens het zomerfestival *Cultura Nova* in Heerlen. Als liveorkest bij de zwijgende film *Modern Times* van Charlie Chaplin nam philharmonie zuidnederland onder aanvoering van Timothy Brock het publiek mee naar de wervelende jaren dertig van de vorige eeuw. In *Modern Times* steekt Charlie Chaplin de draak met de technologische innovaties uit zijn tijd. De filmmuziek is ontroerend en soms zeer virtuoos en van de hand van Chaplin zelf. “Nergens komen filosofie, politiek en slapstick zo mooi samen als in *Modern Times*”, aldus *Zuiderlucht*.

Die Zauberflöte

Het orkest begeleidde tussen 8 november en 8 december Opera Zuid in veertien uitvoeringen van Mozarts *Die Zauberflöte*. De regie van Jorinde Keesmaat werd wisselend door pers en publiek ontvangen. “Strak, verrassend, kleurrijk, beetje raar, grappig... het zijn de woorden die, terugkijkend op *Die Zauberflöte* van Opera Zuid opkomen. (...) De begeleiding door philharmonie zuidnederland was puntgaaf”, schreef het *Eindhovens Dagblad*. *Trouw* voegde eraan toe: “Muzikaal zit de voorstelling goed in elkaar. Benjamin Bayl leidt philharmonie zuidnederland met flitsende en flukse tempi door de partituur.”

Meisterkonzerte Aachen

Met ingang van het seizoen 2018–2019 startte philharmonie zuidnederland haar eigen gastorkestenserie in het Duitse Aken. Als een cultureel ambassadeur voor de Euregio nam het orkest de organisatie van de *Meisterkonzerte* in het Eurogress Aachen op zich. De programmering is een mix van eigen concerten en internationale gastorkesten die op uitnodiging van philharmonie zuidnederland naar de keizerstad komen. “Elk concert vult de Europazaal van het Eurogress zich meer en meer. Het spreekt zich rond dat het aanbod van orkesten en de programmering elke keer weer spectaculair is”, schreef de *Aachener Zeitung*.

De door philharmonie zuidnederland in Aken gepresenteerde concerten werden al eerder in dit verslag benoemd. Op 10 januari speelde het Antwerp Symphony Orchestra met gastdirigent Nicholas Collon en pianosolist Boris Giltburg muziek van Dvořák, Copland en Rachmaninov.

Een nagenoeg uitverkocht Eurogress verwelkomde op 9 mei de gerenommeerde Die Deutsche Kammerphilharmonie Bremen met dirigente Alondra de la Parra en meesterpianist Jan Lisiecki. “Een ongekend succes door het ongekend hoge niveau van het orkest en de jonge Mexicaanse dirigente”, schreef de *Aachener Zeitung*.

Sinds 2015 verovert het ‘minderhedenorkest’ Chineke! Orchestra vanuit Engeland de hele wereld. Centraal staan musici en componisten met een donkere kleur. “Wat we willen zeggen is: dit kun je ook doen, ongeacht je kleur”, vertelde dirigent Kevin John Edusei in *de Volkskrant*. Edusei en zijn musici hielden op 17 november tijdens hun Europese tournee halt in Aken met muziek van Beethoven, Coleridge-Taylor en Brahms.

Cd-opnamen philharmonie zuidnederland

Een aantal concerten van Dmitri Liss en philharmonie zuidnederland werden de afgelopen jaren door opnameleider Jakob Händel voor het label Fuga Libera opgenomen en zowel op cd als op alle mogelijke digitale platforms verspreid. De eerste cd verscheen eind 2018 en bevat opnamen uit 2017: de *Vierde Symfonie* van Tsjaikovski en *Prelude und Liebestod* uit *Tristan und Isolde* van Wagner. “De Russische chef Dmitri Liss zwaait met gelukkige hand. Wagner gloeit en zoemt. En wat danst Tsjaikovski’s tweede deel er heerlijk vandoor”, oordeelde *de Volkskrant*.

In oktober verscheen de tweede cd met daarop de *Tiende Symfonie* van Sjostakovitsj en *Quinlong Azure Dragon* van Olga Victorova. *Klassieke Zaken* luisterde naar het schijfje en schreef: “De gloedvolle strijkers en haarscherpe blazers weten Sjostakovitsj’ vele gemoedswisselingen te vangen, om te culminereren in de finale vol tragiek, trivialiteit en triomf.”

Kamermuziek

Naast het uitvoeren van de symfonische en educatieve taken in orkestbezetting vormen de musici van philharmonie zuidnederland met regelmaat allerlei kamermuziekensembles. Het doel is tweeledig: kamermuziek verbetert het samenspel en de persoonlijke ontwikkeling van de musici. Daarnaast biedt het de kans om als ambassadeurs van het orkest verbindingen met het bedrijfsleven te leggen of de relatie met de achterban van het orkest – de Partners en Vrienden van philharmonie zuidnederland in het bijzonder – te verstevigen. Naast de eerder aangehaalde uitvoeringen van Stravinsky’s *L’Histoire du soldat* verdienen twee evenementen een bijzondere vermelding.

JekerKlassiek

Een bijzonder charmante uiting van de verbondenheid van het orkest met haar thuisbasis Maastricht vormt *JekerKlassiek*. Al voor het vijfde jaar op rij organiseerden de bewoners en ondernemers van het Jekerkwartier in Maastricht dit klassieke festival. De informele sfeer, het zonnige weer en de niet-alledaagse concertlocaties – variërend van terras tot woonkamer en van kapel tot café – zorgden ervoor dat het publiek genoot van diverse optredens, zoals Vivaldi’s *Vier Jaargetijden* uitgevoerd door concertmeester Lei Wang en bijgestaan door haar collega-strijkers uit het orkest.

Opening culturele seizoen Eindhoven

Het cello-octet van philharmonie zuidnederland gaf tijdens de opening van het culturele seizoen in Eindhoven en tevens open dag van Muziekgebouw Eindhoven twee concerten. De *Bachianas Brasileiras nr. 1* van Villa-Lobos vormde de opmaat naar *Miniatur einer Seelenreise* van Stockhausen, waarbij het octet werd bijgestaan door eerste trompettist Ramon Wolkenfelt. *Fratres* van Arvo Pärt vormde de afsluiter.

Talentontwikkeling

Als culturele topinstelling van Zuid-Nederland beschouwt het orkest talentontwikkeling en het doorgeven van kennis en ervaring aan een nieuwe generatie musici als een voorname taak. Met diverse projecten en samenwerkingen vervulde philharmonie zuidnederland een rol als inspirator voor het rijke amateurmuziekleven en als talentontwikkelaar voor de musici van morgen.

Orkestacademie

In samenwerking met het Conservatorium Maastricht startte philharmonie zuidnederland in 2015 met een Orkestacademie. Studenten die zich verder willen bekwamen in orkestspel, kunnen auditeren en tijdens een of meerdere projecten stage lopen bij het orkest. Elke student krijgt een musicus van philharmonie zuidnederland als coach toegewezen voor het instuderen van de orkestpartijen en de begeleiding tijdens de repetities en concerten. De Orkestacademie sluit aan bij het vak Orkestspel dat deel uitmaakt van het curriculum van het Conservatorium Maastricht en hoofdzakelijk wordt onderwezen door musici uit het orkest. Met ingang van september 2019 nemen ook studenten van AMPA / Conservatorium Tilburg deel aan de Orkestacademie. Na het succesvol afronden van een strenge auditie speelden in diverse instrumentgroepen Academisten geregeld mee in het orkest.

Nationale Master Orkestdirectie

De Nationale Master Orkestdirectie van de Conservatoria van Amsterdam en Den Haag is een belangrijke kweekvijver van dirigeertalent. Geregeld volgden studenten de orkest-repetities en assisteerden ze gastdirigenten van philharmonie zuidnederland.

Internationaal Vocalisten Concours

In september 2018 begeleidde het orkest de finale van het prestigieuze Internationaal Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch. De jonge Russische bariton Stefan Astakhov won de Jong Talent Prijs van de Provincie Noord-Brabant en verzilverde zijn prijs met solistische medewerking aan de *Nieuwjaarsconcerten 2019* van philharmonie zuidnederland.

Amateurs

De kruisbestuiving tussen amateurs en professionals levert aan beide zijden inspiratie en een bijzondere energie op. De gedeelde passie voor muziek en wederzijds respect maakt elke samenwerking voor het orkest bijzonder waardevol. Op diverse manieren zette philharmonie zuidnederland haar expertise in om amateurmusici te inspireren en

STEFAN ASTAKHOV

enthousiasmeren. Een belangrijk project zijn de *HaFa-concerten*, waarin nauw wordt samengewerkt met lokale harmonieën en fanfares. Belangrijk element daarin vormen de workshops door orkestmusici aan de leden van de deelnemende verenigingen. Ook tijdens de *Strijkersdag* en andere workshops geven musici hun ervaring en passie door.

Maar ook op het concertpodium kwamen geslaagde samenwerkingen met amateurs tot stand. De koperblazers van Harmonie Sint Petrus en Paulus Wolder-Maastricht voegden zich bij het orkest tijdens *Vastelaovendconcerten* in Maastricht. Met het semiprofessionele Brabant Koor werkte het orkest in drie projecten samen: tijdens de *Opera Sing Along* in juni, het *Opera Gala* in juli en drie uitvoeringen van de *Tweede Symfonie* van Mahler in september. Diverse amateurkoren uit 's-Hertogenbosch stonden het orkest bij in de slotmaten van de wereldpremière van *Division* tijdens *November Music*. Daarnaast werkte het orkest met drie jeugdkoren. Voor de vier uitvoeringen van de *Matthäus-Passion* deed het orkest

een beroep op de jeugdige zangers van Schola Cantorum Puerorum uit 's-Hertogenbosch. Solisten van het Nationaal Jeugdkoor vertolkten de hartverscheurende kinderstemmen in *The Shadows of Time* van Dutilleux. Bij *Limburgse Kerst* werkte de medewerking van de Limburgse Koorschool Cantarella zo aanstekelijk dat de hele zaal niet anders kon dan uit volle borst meezingen met de jonge zangertjes.

HaFa-project

Jaarlijks verlaat het orkest in juni de concertzaal om de samenwerking op te zoeken met lokale harmonieën en fanfares. De *HaFa-concerten* zijn wellicht het meest geslaagde project in het verbinden van het orkest met de regio en de amateurmuziekwereld. Het doel is drieledig: het orkest deelt haar kennis, inspireert de verenigingen en stimuleert cultureel ondernemerschap. “Het idee was net zo simpel als origineel. De beroepsmuzikanten van philharmonie zuidnederland gingen terug naar de plek waar het voor hen ooit begon”, schreef het *Brabants Dagblad* in 2016.

Het HaFa-project leverde in juni 2019 geslaagde samenwerkingen op met de muziekverenigingen uit Melick, Aarle-Rixtel, Leveroy, Sittard en Maasbracht-Beek. Trompettist Ramon Wolkenfelt, fagottist José Vicente Guerra Navarro en slagwerker Frank Nelissen traden op als solist met de diverse harmonieën en fanfares. De dirigenten van de amateurverenigingen kregen een masterclass bij philharmonie zuidnederland aangeboden en mochten tijdens het *HaFa-concert* van philharmonie zuidnederland de suite *The Snow Maiden* van Rimski-Korsakov dirigeren. Sander Teepen dirigeerde het orkest in repertoire van Walton en Rezníček. Twee winnaars van de Finale Jonge Solisten van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen mochten met het orkest optreden. Tom Linssen soleerde op sopraansax in de *Fantasia* van Villa-Lobos en fluitiste Lotte van Straaten in het *Concertino* van Chaminade.

Brabants Jeugd Project Orkest

Het HaFa-project komt elke editie tot stand in samenwerking met de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen en de Brabantse Bond van Muziekverenigingen. Voor de Brabantse Muziekbond was het zelfs aanleiding om in 2018 een provinciaal jeugdorkest te starten. Met hulp van philharmonie zuidnederland werd het Brabants Jeugd Project Orkest (BJPO) opgericht, bestaande uit 70 Brabantse muzikalenten. Het BJPO fungeert als muzikaal uithangbord voor de Brabantse blaasmuziek. De philharmonie zuidnederland bleef in 2019 nauw betrokken bij het orkest. Musici gaven in februari en september workshops aan de diverse instrumentgroepen van het BJPO ter voorbereiding op hun projecten.

Brabantse Strijkersdag

De *Brabantse Strijkersdag* is een initiatief van CKE Muziekschool Eindhoven, philharmonie zuidnederland en de FASO. De jaarlijkse *Brabantse Strijkersdag* geeft jonge strijkers de gelegenheid om samenspelervaring in orkestverband op te doen. De *Strijkersdag* vond plaats op 14 april met een voorbereidende repetitie op 30 maart. De *Strijkersdag* werd dit jaar alleen voor de jonge strijkers en het AB-orkest georganiseerd. De medewerking van philharmonie zuidnederland bestond uit het leveren van drie solisten voor de uitvoering van het *Concerto Grosso nr. 1* van Corelli door de violisten David Ernst en Caecilia van Peurseem en celliste Saskia Plagge, begeleid door het AB-orkest.

Musical Postcards

Het orkest werkt inmiddels een aantal jaren samen met de landelijke organisatie *Musical Postcards*. In 2019 is deze samenwerking doorontwikkeld en is er een specifiek project voor philharmonie zuidnederland ontstaan. Middelbare scholieren met eindexamen Muziek dienen als onderdeel van het eindexamenprogramma een eigen compositie te maken. *Musical Postcards* sluit hier naadloos bij aan en de sociale context – de jongeren reageren met hun composities op de muzikale videoboodschappen van leerlingen uit conflictgebieden – maakt het componeren alleen maar betekenisvoller voor leerlingen. Eerstejaars studenten Compositie van het Conservatorium Maastricht verwerken de muzikale ideeën van de middelbare scholieren in een nieuwe compositie, die vervolgens door een ensemble van philharmonie zuidnederland werd uitgevoerd.

Concoursen

De winnaars van de regionale solistenconcoursen van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen werden in juni uitgenodigd om met het orkest te soleren. In het voortraject werden ze intensief begeleid onze musici en getraind in het soleren met orkest. De deelnemers aan de Finale Jonge Solisten van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen werden door musici van philharmonie zuidnederland klaargestoomd voor het concours.

Achter de schermen

De complexe organisatie en logistiek van een orkest vraagt om bekwame medewerkers achter de schermen. Binnen de staf van philharmonie zuidnederland werden op de afdelingen Marketing & Communicatie en Educatie stageplekken en meeloopstages gecreëerd. Zo wordt de specialistische kennis die in een orkestorganisatie is vereist doorgegeven aan een nieuwe generatie.

jaarverslag educatie 2019

philarmonie
zuidnederland

Inleiding	30
Educatieprojecten 2019	31
Primair onderwijs	31
Voortgezet onderwijs	31
Aanvullende activiteiten	31
Bereik	31
Over de voorstellingen en projecten	32
Nieuwsgierige Neus	32
Première Radio Walvis	32
Lejo door leerlingen zelf gemaakt	32
IMC Basis voor Orpheus! in Kindermuziekweek	33
Tussen Kunst & Klank in Eindhoven en Maastricht	33
Musical Postcards	33
Samenwerking met Udens College	33
Monoloog van de Vrijheid	34
Rondje Cultuur	34
Samen betekenen we meer	35
Brabant Menu	35
Samenwerking met DOOR!-Muziek	35
Studiedagen Méér Muziek in de Klas	35
Kindermuziekweek	35
Samenwerking met de Pabo	35
Krachtwijken Kanunnik Salden	36
Werken in de keten: participatieconcert Broer	36
Toon je Kunsten	37
Kwaliteit	38
Ontwikkeling lesmateriaal	38
Vernieuwing Repetitiebezoek	38
De philharmonie zuidnederland laat van zich horen	39
Communicatiestrategie Educatie	39
De communicatiemiddelen	39
Pers over Educatie philharmonie zuidnederland	40
Bijlage 1	41
Bijlage 2	48
Colofon	54

Inleiding

Muziek als bagage voor het leven. Dat is toch iets wat leerkrachten aan hun leerlingen willen meegeven. We kennen het allemaal: dat ene muziekstuk dat met je meegaat op belangrijke, vrolijke of droevige momenten. Het begint bij de leerkracht. Door leerlingen *live* muziek te laten horen en ze verschillende soorten activiteiten aan te bieden: creatief, receptief en reflectief. Op school, in de eigen omgeving en bij philharmonie zuidnederland. Dan wordt de muzikale ontdekkingsreis van leerlingen een blijvende ervaring. De magie van muziek ervaren, daar gaat het om!

Samen op reis. Daar droeg philharmonie zuidnederland ook in 2019 aan bij met bijzondere muzikale activiteiten. Van een overweldigend concert van het hele orkest in de concertzaal tot een intieme muzikale voorstelling van een klein ensemble op school of een actieve workshop in de klas: philharmonie zuidnederland liet leerlingen wederom graag live klassieke muziek ervaren.

Daarnaast ging philharmonie zuidnederland de uitdaging aan om leerlingen uit het voortgezet onderwijs een authentieke ervaring te bieden met live klassieke muziek. Jongeren horen dagelijks klassieke muziek in films, reclames en games, maar zijn zich daar niet altijd van bewust. Bij de activiteiten voor het voortgezet onderwijs ging het niet alleen om de muziek, maar ook over de kracht van doelgericht samenwerken en de inzet van het onderzoekend vermogen om iets nieuws te creëren.

Dr. Stefan Rosu, Intendant en Bestuurder
Adeline van Campen, Hoofd Educatie

Educatieprojecten 2019

In 2019 bestond het aanbod van philharmonie zuidnederland uit:

Primair onderwijs

Ensemblevoorstellingen

Nieuwsgierige Neus	groep 1-2
Radio Walvis	groep 3-4-5-(6)
Orpheus!	groep 5-6-(7-8)

Orkestprojecten

Lejo ontdekt het orkest	groep 3-4
Broer	groep 5-6

Workshops

Componeren in de klas	groep 5-8
Pbones	groep 5-8
Toon je Kunsten	groep 1-8

Voortgezet onderwijs

- Tussen Kunst & Klank
- Meet & Greet
- Repetitiebezoek
- Musical Postcards
- Rondje Cultuur

Aanvullende lessen of workshops

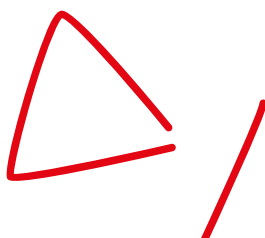
Workshops en extra lessen konden worden afgenomen bij *Nieuwsgierige Neus*, *Radio Walvis* en *Orpheus!*. In het kader van de samenwerking met de muzikale omgeving van de scholen heeft philharmonie zuidnederland veel muzikale partners in Brabant en Limburg bereid gevonden om extra activiteiten te ontplooiën. Zo zijn er bij *Broer* door vakleerkrachten en consultants van verschillende muziekscholen en muziekverenigingen voorbereidende lessen verzorgd op bijna alle deelnemende scholen. Bij *Lejo ontdekt het orkest* verzorgden verschillende verenigingen op initiatief van philharmonie zuidnederland instrumentengalerijen of aanvullende activiteiten voor scholen in hun regio.

N.B. In de periode september – december 2019 werden er geen educatievoorstellingen in Brabant gespeeld, door een korting op de subsidie van philharmonie zuidnederland door de Provincie Brabant.

Bereik

Met de educatieve projecten bereikte philharmonie zuidnederland 19.682 leerlingen in 2019, waarvan 6.295 in Limburg, 13.013 in Brabant en 374 in België.

	Aantal activiteiten	Aantal leerlingen
NOORD-BRABANT		
Voorstellingen schoolgebonden symfonisch	16	6.021
Voorstellingen schoolgebonden niet-symfonisch	59	5.049
Activiteiten (bijvoorbeeld workshops)	25	1.943
LIMBURG		
Voorstellingen schoolgebonden niet-symfonisch	32	2.298
Activiteiten (bijvoorbeeld workshops)	18	955
DOOR! ADAMS Ittervoort	1	125
BUITENLAND		
Activiteiten schoolgebonden	5	374

Over de voorstellingen en projecten

Nieuwsgierige Neus

Voor het derde jaar op rij namen vier musici van philharmonie zuidnederland kleuters mee op muzikale ontdekkingsreis in de voorstelling *Nieuwsgierige Neus*. De leerkrachten gaven aan dat het verhaal erg goed aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen, en dat de thema's die ter sprake komen aansluiten bij de lessen op school. Het werd gewaardeerd dat de prenten en de muziek uit het lesmateriaal terugkomen in de voorstelling. De leerlingen waren onder de indruk van het verhaal, de instrumenten en de muziek. Daarnaast vonden leerkrachten het opvallend dat leerlingen maar liefst 45 minuten geboeid bleven kijken.

Première Radio Walvis

Na maanden voorbereiding was het eindelijk zo ver: in januari ging de nieuwe voorstelling *Radio Walvis* in première. Een muzikale theatervoorstelling voor leerlingen van groep 3-4, die philharmonie zuidnederland samen met Schippers&VanGucht ontwikkelde. Twee zeer verschillende gezelschappen: waar Schippers&VanGucht zoekt naar extreme uitingen in vorm en inhoud, heeft bij philharmonie zuidnederland de traditionele uitvoeringspraktijk de overhand. Uit het spanningsveld tussen deze twee contrasterende werelden is een uitdagende en tot de verbeelding sprekende voorstelling ontstaan. Deze is gebaseerd op een eeuwenoud Inuit-sprookje, verteld in een volledig gerecycled decor; een stille getuige van de problematiek van de plastic soep. Een voorstelling met een wonderlijk verhaal over binding en loslaten, dat zich afspeelt in de fantasierijke wereld van een zevenjarig meisje. Ruim 2.600 leerlingen in Limburg en Brabant zagen *Radio Walvis* in 2019 op school, de voorstelling werd eveneens uitgevoerd tijdens het festival *LA Breda*.

Lejo door leerlingen zelf gemaakt

Voor het tweede jaar op rij toerde het orkest met *Lejo ontdekt het orkest* door Zuid-Nederland. Door de kleine orkestbezetting (22 musici) was het mogelijk om deze voorstelling in gemeenschapshuizen dicht bij scholen te spelen. Dit leverde een positieve bijdrage aan de verbinding van het orkest met de eigen regio. Door de samenwerking met de muziek- en dansschool in Valkenswaard was het mogelijk om alle scholen die de voorstelling in Valkenswaard bezochten een instrumentengalerij aan te bieden, waardoor het bezoek aan *Lejo ontdekt het orkest* voor leerlingen nog betekenisvoller werd. Ook andere scholen gingen de samenwerking aan met muziekverenigingen uit de buurt, naar aanleiding van de oproep van philharmonie zuidnederland om met de eigen omgeving samen te werken. De leerlingen van Basisschool Meander in Reuver gingen zelf aan de slag met Lejo, als voorbereiding op het concert. Ze maakten verhalen en filmpjes met oogjes om hun vingers en ervaarden hoe moeilijk het was om Lejo te laten bewegen.

IMC Basis voor Orpheus! in Kindermuziekweek

De samenwerking met IMC Basis is in 2019 voortgezet. IMC Basis organiseert motivatiegericht onderwijs waarbij bevlogen professionals als gastdocenten leerlingen van alle sociale klassen van groep 7 en 8 inspireren. Deze groepen van Basisschool Hertogin Johanna in Oss, woonden tijdens de eerste *Landelijke Kindermuziekweek* de voorstelling *Orpheus!* op school bij. *Orpheus!* werd gekoppeld aan het vak Podiumkunsten. Het was voor de leerlingen prachtig om de samenwerking tussen acteur Michiel Bijmans en de vier musici te zien. De leerlingen verloren zich in het verhaal en werden geraakt door de ontroerende of juist grappige momenten. De voorstelling werd afgesloten met een gesprek tussen de acteur, musici en leerlingen, waarbij leerlingen ook instrumenten mochten uitproberen.

INSTRUMENTEN UITPROBEREN NA ORPHEUS!

Tussen Kunst & Klank in Eindhoven en Maastricht

Tussen Kunst & Klank is geschikt voor alle niveaus en leerjaren van het voortgezet onderwijs. Dat bleek eens te meer uit het bezoek van het Commanderie College uit Gemert. Honderd tweedejaars leerlingen VMBO kwamen naar het Bonnefantemuseum in Maastricht. Door een goede voorbereiding van de museumdocenten was het mogelijk om een gevarieerd en actief programma aan te bieden, waarbij de scholieren in drie verschillende zalen musici van philharmonie zuidnederland ontmoetten.

Daarnaast bezocht Het College Weert met derdejaars leerlingen VWO het Van Abbemuseum in Eindhoven. Hier ontmoetten leerlingen de harpiste van philharmonie zuidnederland en gingen met haar in gesprek over de muziek die ze speelde in relatie tot de kunst om haar heen. De museumdocent had hiervoor enkele actieve werkvormen voorbereid. Voorafgaand aan het museumbezoek woonden de leerlingen een repetitie van philharmonie zuidnederland bij in Muziekgebouw Eindhoven.

Musical Postcards

De philharmonie zuidnederland werkt inmiddels een aantal jaren samen met de landelijke organisatie *Musical Postcards*. In 2019 is deze samenwerking doorontwikkeld en is er een specifiek project voor philharmonie zuidnederland ontstaan. Alleen leerlingen met eindexamen Muziek doen mee, omdat zij een eigen compositie moeten maken als onderdeel van het eindexamenprogramma. *Musical Postcards* sluit hier naadloos bij aan en de sociale context maakt het componeren alleen maar betekenisvoller voor leerlingen. In Maastricht wordt er eveneens samengewerkt met het Conservatorium Maastricht: eerstejaars studenten verwerken de muzikale ideeën van de middelbare scholieren in een nieuwe compositie, als onderdeel van de lesstof van het conservatorium. Uiteindelijk wordt de *Musical Postcard* uitgevoerd door een ensemble van philharmonie zuidnederland. Op school, zodat de leerlingen en studenten kennismaken met de instrumenten en de musici waarvoor ze de compositie schreven. In januari 2020 vond de eerste editie speciaal voor philharmonie zuidnederland plaats.

Samenwerking met Udens College

Het Udens College zocht philharmonie zuidnederland in 2019 voor de tweede keer op als verdiepende partner in de behandeling van de Romantiek, als onderdeel van het eindexamen Muziek. Musici van philharmonie zuidnederland bezochten 60 bovenbouwleerlingen HAVO/VWO met het vak Muziek op school. Ze speelden muziek uit onder meer de Romantiek, maar ook contrasterende werken uit andere stijlperiodes. Leerlingen probeerden instrumenten zelf uit en ze bezochten een concert van philharmonie zuidnederland in Concertzaal Tilburg. Ook interviewden ze een stafmedewerker om meer inzicht te krijgen in de

organisatie achter philharmonie zuidnederland. Daarnaast schreven drie leerlingen hun profielwerkstuk over de organisatie van een klassiek concert, waarvoor ze nogmaals het kantoor van philharmonie zuidnederland bezochten en stafmedewerkers interviewden.

Monoloog van de Vrijheid

'Robert John Morrison, 20 jaar oud'. Aan deze Amerikaanse radio-operator was de *Monoloog van de Vrijheid* in het kader van 75 jaar bevrijding van Limburg gewijd. De 21-jarige Sophie Vleugels verdiepte zich in de geschiedenis van Robert John Morrison en won de monologenwedstrijd met het verhaal dat ze over hem schreef. Regisseur Jelle Stiphout maakte er een korte voorstelling van. In de week voorafgaand aan het *Liberation Concert Margraten* bezochten actrice Lindsay Zwaan en violist David Ernst en altviolist Armen Nazarian van philharmonie zuidnederland verschillende basisscholen, middelbare scholen en MBO's in Maastricht en Heerlen. Samen droegen ze op indringende wijze het verhaal van deze radio-operator voor. De tekst en de muziek – duetten van Bartók en een prachtige bewerking van de hand van klarinettist Roger Niese van het lied *Johnny I hardly knew ye* – zorgden ervoor dat de boodschap van opoffering en vrijheid diepe indruk bij de leerlingen maakte.

Rondje Cultuur

Kaleidoscoop, culturele marktplaats in Maastricht, organiseerde in 2019 het vervolg op *KOMmetjeKUNST: Rondje Cultuur* voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Tweedejaars VWO-leerlingen van het Porta Mosana College namen deel aan twee actieve workshops waarin ze op viool of slagwerk muziek uit de filmcyclus *Star Wars* leerden spelen. Leerlingen kwamen daarmee – soms voor het eerst – in aanraking met instrumenten en ervoeren het plezier van samen muziek maken.

Samen betekenen we meer

Brabant Menu

De Brabantse jeugdgezelschappen Schippers&VanGucht, philharmonie zuidnederland, Theater Artemis en de Stilte hebben na het wegvallen van het provinciale Kunstmenu in 2016 de handen ineengeslagen en zich verenigd in het Brabant Menu. Hiermee houden de gezelschappen het opgebouwde netwerk van werkgroepen en marktplaatsen voor cultuureducatie in Brabant in stand en verankert het Brabant Menu de professionele voorstellingen in het schoolcurriculum. De coördinator die door het Brabant Menu is aangesteld heeft haar werk voortvarend voortgezet en dat wierp zijn vruchten af. Zo is er onder andere een nieuwe website gelanceerd waarop scholen zich kunnen aanmelden. In totaal bereikte het Brabant Menu in 2019 maar liefst 10.645 leerlingen, waarvan 1.682 leerlingen de voorstellingen *Radio Walvis* en *Orpheus!* van philharmonie zuidnederland bezochten.

Samenwerking met DOOR!-Muziek

DOOR!-Muziek organiseerde op 24 mei 2019 een muzikale middag voor leerkrachten en mensen werkzaam in de muziek bij ADAMS Muziekcentrale in Ittervoort. Tevens was het de start van de crowdfundingactie *Geef je instrument DOOR!* om geld in te zamelen voor instrumentenpakketten voor Limburgse scholen. Met succes, want de crowdfundingactie leverde meer dan € 20.000,- op. De philharmonie zuidnederland was partner tijdens deze dag: musici versterkten twee schoolorkesten van basisschool De Kingbeek uit Grevenbicht en Obbicht en basisschool De Violier uit Maasbree en De Meander uit Beesel. Dirigent was hoornist Jaap van Wershoven. In samenwerking met DOOR!-Muziek bood philharmonie zuidnederland speciale *Muzikale Modules* aan voor DOOR!-scholen. Deze scholen ontvingen een speciale flyer, samen met de nieuwe brochure van het orkest en kregen de mogelijkheid om voorstellingen van philharmonie zuidnederland te bezoeken met korting of in combinatie met een workshop of betaalbaar busvervoer. Een klein aantal scholen heeft zich hiervoor in 2019 aangemeld, in 2020 verwacht het orkest meer inschrijvingen.

Studiedagen Méér Muziek in de Klas

Speciaal voor leerkrachten in het basisonderwijs, die zich wilden laten bijscholen of die nieuwe ideeën wilden opdoen voor muziekonderwijs op de basisschool, organiseerde *Méér Muziek in de Klas* samen met philharmonie zuidnederland twee inspirerende studiemiddagen. Op 12 november, tijdens de studiedag in Theater aan het Vrijthof in Maastricht, bezochten deelnemers de voorstelling *Orpheus!* met een korte nabespreking waarbij diverse aspecten van de voor-

stelling de revue passeerden. Belangrijk was de discussie over welke handvatten een dergelijke voorstelling kan geven in de klas. Niet alleen voor muziekonderwijs, maar ook voor een gesprek over de eigen emoties. Op 27 november vond de studiedag plaats in Muziekgebouw Eindhoven, waarbij deelnemers tijdens een repetitie tussen de musici van het orkest op het podium zaten. Tijdens de nabespreking waren er veel vragen over het symfonieorkest en het leverde een goed gesprek op over de kracht van muziek en samenwerken. Beide dagen volgden de deelnemers aansluitend workshops georganiseerd door *Méér Muziek in de Klas*.

Kindermuziekweek

Van 5 t/m 14 april 2019 vond de eerste *Landelijke Kindermuziekweek* plaats, waar philharmonie zuidnederland zich als partner bij aansloot. In samenwerking met gezelschappen als het Rotterdams Philharmonisch Orkest, de Doelen, Het Concertgebouw, *Méér Muziek in de Klas*, de Nationale Opera & Ballet zette het orkest zich in voor livemuziek voor alle kinderen in Nederland. Bij philharmonie zuidnederland bezochten meer dan 4.000 kinderen de familievoorstelling *Assepoesters Assepesters*. In samenwerking met Muziekgebouw Eindhoven organiseerde het orkest de *Kindermuziekdag* met een vioolworkshop en de voorstelling *Radio Walvis*. De dag werd afgesloten met een spetterend eindoptreden van de jonge deelnemers van de *Brabantse Strijkersdag*.

Op scholen in Limburg en Brabant speelde eveneens de voorstelling *Orpheus!*, waarbij leerlingen van heel dichtbij klassieke muziek ervaren en kennismaken met instrumenten. Kortom: een week die bol stond van klassieke muziek speciaal voor kinderen.

Samenwerking met de Pabo

De philharmonie zuidnederland werkt in het kader van de Regeling Professionalisering Muziekonderwijs Pabo's, samen met de Fontys Hogeschool Kind en Educatie. In 2019 bestond het programma van de studenten uit de volgende onderdelen:

- 120 tweedejaars studenten bezochten de voorstelling *Lejo ontdekt het orkest* en kregen workshops van dirigent Sander Teepen en poppenspeler Leo Petersen.

- Tweedejaars studenten woonden *Orpheus!* bij en kregen een workshop. Hierbij de reactie van de docent: “We hebben een inspirerende en energieke ochtend beleefd samen. Het was een bijzondere voorstelling waarbij de studenten mooie observaties hebben gedaan. De workshop aansluitend aan de voorstelling werkt enorm goed voor deze groep. Complimenten voor Michiel, Anne en Angela voor de wijze waarop ze onze studenten op een hoger niveau hebben getild. Echt fantastisch. Fijn dat we dit samen voor elkaar hebben gekregen. Smaakt naar meer.”

- In maart was een studiedag voor studenten van de minor Muziek, de minor Cultuureducatie en post-HBO Vak-specialist Muziek. In Muziekgebouw Eindhoven woonden ze een repetitie bij van philharmonie zuidnederland. Ook volgden ze workshops waarin de studenten handvatten aangereikt hebben gekregen over hoe ze hun kennis over muziek in de praktijk – in het klaslokaal – kunnen toepassen, toegespitst op symfonische muziek.
- Eerstejaars studenten bezochten het participatieconcert *Broer*. Ze kregen voorafgaand aan de voorstelling een workshop van De Vuilnismannen.

In het kader van dezelfde Regeling Professionalisering Muziekonderwijs Pabo's is philharmonie zuidnederland een samenwerking opgestart met De Nieuwste Pabo in Sittard. Als eerste project stond een bezoek van vierdejaars studenten op het programma aan de voorstelling *Orpheus!*. Dit voorstellingsbezoek was voor deze studenten de opmaat voor de opdracht zelf een muziekvoorstelling te vervaardigen.

Krachtwijken Kanunnik Salden

In 2019 verbond Stichting Kanunnik Salden/Nieuwenhof zich wederom voor een periode van vier jaar aan educatieve activiteiten van philharmonie zuidnederland. Het fonds heeft als doelstelling om het ondernemen, bevorderen, stimuleren en steunen van activiteiten op het gebied van welzijn ten behoeve van de inwoners van de Gemeente Maastricht en omgeving te ondersteunen. Vanuit die gedachte ontwikkelde het orkest een programma voor kinderen in krachtwijken. Scholen in deze wijken werden met extra aandacht uitgenodigd om deel te nemen aan de educatieve activiteiten van philharmonie zuidnederland, omdat het niet vanzelfsprekend is dat hun leerlingen met hun ouders naar het theater of naar het orkest kunnen gaan. Scholen kregen een workshop in de klas en busvervoer aangeboden. De resultaten hiervan zijn in 2020 pas duidelijk. Het orkest stelde dit programma samen in overleg met Kaleidoscoop (culturele marktplaats in Maastricht) en na een rondvraag bij scholen in de krachtwijken.

Werken in de keten: participatieconcert Broer

In 2019 voerde philharmonie zuidnederland voor het eerst de muzikale voorstelling *Broer* uit, een participatieconcert dat is ontwikkeld door het Orkest van het Oosten en VluchtelingenWerk Nederland. *Broer* is een voorstelling met het voltallige symfonieorkest en heeft bewezen dat samenwerken in de keten een krachtige impuls kan geven aan muziekonderwijs: plezier in het samen muziek maken in de klas, doelgericht werken aan de voorbereiding van het bezoek aan de voorstelling én de live-ervaring van klassieke muziek door een symfonieorkest in de zalen in Zuid-Nederland.

Om de voorstelling *Broer* tot een succes te maken, was voorbereiding van de liedjes vooraf in de klas ontzettend belangrijk. Zonder voorbereiding konden de leerlingen niet participeren in de voorstelling. Plaatselijke muziek-scholen en -verenigingen hebben hun rol op zich genomen: bijna alle leerkrachten hadden ondersteuning in de klas – voor het instuderen van de verschillende liedjes, allemaal operamelodieën van Verdi. Het toegankelijke digitale lesmateriaal dat philharmonie zuidnederland ontwikkelde, droeg hieraan bij.

De voorstelling in Tilburg werd bezocht door leerlingen uit krachtwijken, met dank aan een financiële bijdrage van de Kiwanis Club Tilburg. In Heerlen ondersteunde de Rotary Club Heerlen Land van Rode de inzet van vak-docenten op scholen in krachtwijken financieel. Hierdoor kon er eveneens busvervoer geregeld worden om *Broer* in Kerkrade te bezoeken. Busmaatschappij Hanneman de Toerist stelde gratis een bus beschikbaar om leerlingen naar de voorstelling in Kerkrade te vervoeren. Samen met het Orkest van het Oosten bereikte philharmonie zuidnederland 10.000 leerlingen in vier weken tijd.

Reacties op Broer

- Theater Sonnevank: “Ik hoorde ook wat een plezier het was met jullie te werken. Dat is echt een welgemeend compliment aan jullie, want in alle eerlijkheid: het is niet altijd vanzelfsprekend om zo'n prettige, echt geïnspireerde samenwerking met een symfonieorkest te hebben. Dus veel dank daarvoor aan al jullie musici en medewerkers!”
- Paul Lutgerink, docent Basisschool De Cocon, Tilburg: “Ten eerste even de complimenten voor de voorstelling *Broer* die we vandaag met de groepen 5/6 hebben bezocht. Wat een feest om een zaal vol met kinderen te zien dansen en zingen en meeleven met het verhaal. Het was echt een voorstelling waar iedereen van genoten heeft. Ik heb vooral genoten van de reactie van de kinderen om me heen en heb me weer eens laten verrassen door kinderen die in de klas niet zo aanwezig zijn, maar tijdens de voorstelling dan ineens opbloeien en voluit meegaan in het verhaal en luid staan te zingen en dansen.”
- Martine Geertse, leerkracht van Basisschool Stelaertshoeve uit de kanswijk Tilburg Noord: “Bedankt voor dit geweldige concert! Goede en mooi uitgewerkte voorbereidende lessen (zowel via de site als door vakdocenten van Factorium), een pakkend verhaal en enthousiaste acteurs en muzikanten (inclusief de dirigent!). Wat geweldig dat Ketim en Raban écht aanwezig waren. Ze werden als ware popsterren ontvangen. Ik kreeg kippenvel toen alle 500 kinderen samen dezelfde liedjes zongen. Wat een energie in de zaal! Eenmaal terug op school hebben we maar liefst een half uur nabesproken. De kinderen raakten niet uitgepraat. De kids hebben genoten!”

Toon je Kunsten

Toon je Kunsten is een muzikaal spektakel voor de hele school. De groepen 1 t/m 8 én de leerkrachten werken samen naar een spetterend eindoptreden toe onder begeleiding van musici van philharmonie zuidnederland. De compositie *Toon je Kunsten* van Toek Numan vormt de rode draad. In 2019 vond *Toon je Kunsten* plaats op basisschool De Klinkert in Oudenbosch. Gedurende het schooljaar maakten de leerlingen kennis met muziek van philharmonie zuidnederland. Zo maakten leerlingen zelf instrumenten en kregen ze muzikale workshops van orkestmusici. Alle groepen bezochten het afgelopen schooljaar educatieve voorstellingen van het orkest. Op 20 juni traden alle leerlingen én leerkrachten van de school op voor ouders, familieleden en vrienden. Het geheel werd begeleid door musici van philharmonie zuidnederland. Er werd getrommeld op grote emmers, geblazen op Pbones, gerapt, gedanst, gespeeld op zelfgemaakte instrumentjes en bovenal werd er uit volle borst gezongen. De reactie van één van de ouders: “Eigenlijk zou ieder kind zo'n project mee moeten maken!” Deze editie van *Toon je Kunsten* is ontstaan vanuit de Regeling Impuls Muziekonderwijs en in samenwerking met de Marktplaats Cultuureducatie Halderberge.

Kwaliteit

Ontwikkeling lesmateriaal

Sinds 2017 is het lesmateriaal dat philharmonie zuidnederland aan scholen aanbiedt digitaal. Vaste samenwerkingspartner in het vervaardigen van het materiaal is Studio Kloek, die zorg draagt voor de vormgeving en *user interface*. Verschillende vakspecialisten zorgen samen met de projectleider van philharmonie zuidnederland voor de inhoud van de les. Dit digitale lesmateriaal gebruiken de scholen als voorbereiding én als reflectie op voorstellingen van het orkest. De waardering voor het lesmateriaal is groot omdat het voor de leerkracht laagdrempelig is, inhoudelijk verrassend en bovendien ziet het materiaal er aantrekkelijk uit.

Dit digitale lesmateriaal werd in 2019 doorontwikkeld. Bij het participatieconcert *Broer* is een extra slag gemaakt: ook de instructie voor de leerkrachten werd geïntegreerd in de website, zodat er geen extra handleiding geprint hoefde te worden. Zo is het materiaal voor de leerkrachten nóg gebruiksvriendelijker geworden.

Vernieuwing Repetitiebezoek

Onderwijs verandert, philharmonie zuidnederland verandert mee. In 2019 is het *Repetitiebezoek* vernieuwd: leerlingen woonden een repetitie bij en maakten daarbij kennis met de musici en met klassieke muziek. Daarna werkten ze in groepen aan praktische opdrachten over de organisatie van een concert. Hierbij ontmoetten de leerlingen diverse stafmedewerkers van philharmonie zuidnederland en kregen ze inzicht in het beroepsperspectief bij een orkest.

De philharmonie zuidnederland laat van zich horen

Communicatiestrategie Educatie

In de eerste maanden van 2019 was er veel onduidelijkheid over de subsidie van de Provincie Brabant voor philharmonie zuidnederland. Dit heeft veel extra werk opgeleverd voor de afdeling Educatie, in de planning voor seizoenen 2019–2020 en het maken van alle communicatie-uitingen voor seizoenen 2019–2020. In de periode september – december 2019 werd er geen educatie in Brabant aangeboden. Voor de aankondiging van het nieuwe seizoen 2019–2020 is daarom per provincie een eigen campagne uitgezet.

Limburg

In Limburg lag de nadruk op de boodschap *philharmonie zuidnederland is jouw orkest voor muziekeducatie. We laten ons in de volle sterkte van het symfonieorkest horen, daarvoor reizen we naar elkaar toe.* Basisscholen ontvingen de educatiebrochure met daarbij een postkaartje als adresdrager, met de Provincie Limburg op de voorkant. Ook werd er een aparte *teaser* gemaakt om de verankering van philharmonie zuidnederland in Limburg te benadrukken. In de regio's Roermond, Sittard en Venlo werden de projecten *De Liefhebber* en *HeartBeat* extra aangekondigd met een postkaart naar scholen in deze regio. Alle DOOR!- en Muziek Impulsscholen ontvingen samen met de educatiebrochure een speciale flyer met daarin de *Muzikale Modules* die het orkest samen met DOOR! opstelde.

Brabant

In Brabant werd er in de periode september – december 2019 geen educatie aangeboden. Hierdoor is er geen educatiebrochure verstuurd naar Brabantse basisscholen, maar hebben scholen postkaarten ontvangen van projecten die in de eerste helft van 2020 in hun regio spelen.

België

Voor het eerst is er ook bij Belgische scholen geworven voor educatievoorstellingen van philharmonie zuidnederland. De afdeling Educatie onderzocht welke regio's hiervoor interessant zouden zijn en welke bewoordingen er gebruikt worden in het cultuureducatieve veld in België. Belgische scholen in Nederlandstalig België én in de grensstreek met Limburg en Brabant, ontvingen de educatiebrochure met een begeleidende brief toegespitst op België. Ook ontvingen ze in een e-mail met aanvullende informatie en was er telefonisch contact met de afdeling Educatie. Dit leverde een aantal inschrijvingen voor 2019 en 2020 op.

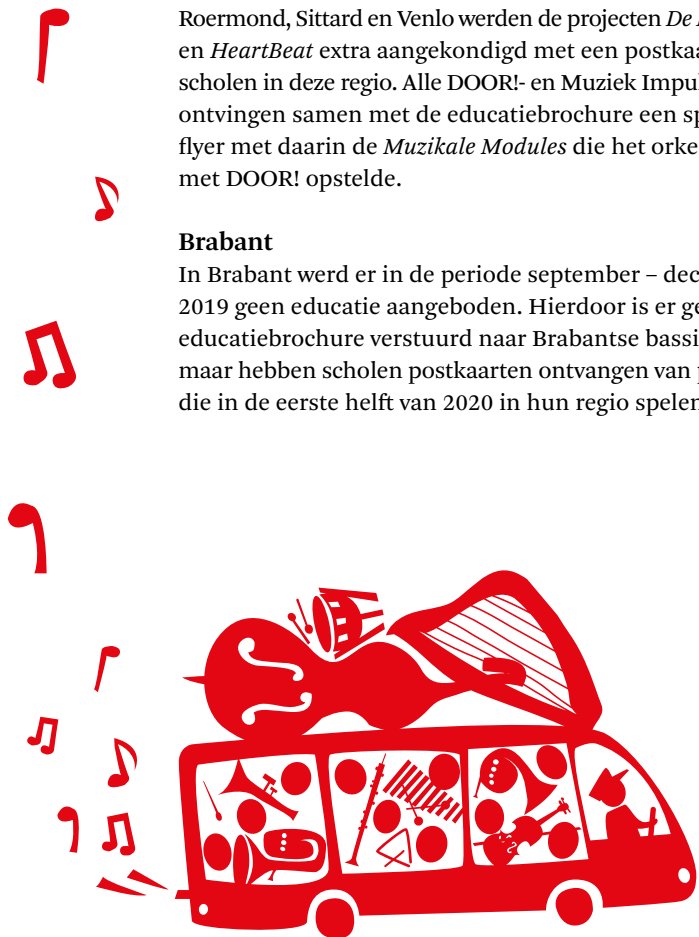
Voortgezet onderwijs

Alle middelbare scholen in Limburg en Brabant ontvingen de educatiebrochure voor het voortgezet onderwijs per post.

De communicatiemiddelen

De educatievoorstellingen van philharmonie zuidnederland zijn eveneens onder de aandacht gebracht bij scholen en andere stakeholders via websites, social media, nieuwsbrieven, marketingbrochures en het magazine *deKlank* van philharmonie zuidnederland. Scholen ontvingen op maat gemaakte e-mailings met daarin een *teaser* over de educatieprojecten van het orkest. Voor het eerst werd er geïnvesteerd in een online marketingcampagne via Facebook en Instagram, gericht op leerkrachten in het primair onderwijs. Het actieve genodigdenbeleid is voortgezet: uiteenlopende gasten (van relaties uit de politiek tot sponsoren, culturele marktplaatsen en stafleden) bezochten educatievoorstellingen. Rij-ouders werden gastvrij ontvangen bij een speciaal herkenningpunt in de foyers van de zalen. Ze ontvingen eveneens uitleg over het concert dat ze gingen ervaren en hoe hun kinderen daar op school op waren voorbereid.

Pers over Educatie philharmonie zuidnederland

Ook in 2019 was er uitgebreide pers aandacht voor educatie- activiteiten:

- Vakblad HJK (De wereld van het jonge kind), januari: *Nieuwsgierige Neus*
- Theaterkrant, 18 januari: *Radio Walvis*
- Valkenswaards Weekblad, 23 januari: *Lejo ontdekt het orkest*
- Mestmag, maart: *Brabant Menu*
- Weekblad Drunen, 19 juni: *Broer*

- Weekblad Waalwijk, 19 juni: *Broer*
- BN DeStem, 21 juni: *Toon je Kunsten*
- Halderbergse Bode, 26 juni: *Toon je Kunsten*
- Het Stadsblad Breda, 28 augustus: *Radio Walvis* tijdens LA Breda
- De Limburger, 2 september: *Monoloog voor de Vrijheid, Liberation Concert*

Impuls voor het muziekonderwijs

Een muzikaal cadeau

De kleutergroepen van basisschool De Zinnewijzer in Raamond zitten in gespannen afwachting op de bankjes in de gymzaal. Ze weten dat ze gaan kennismaken met Nino, een meisje met een hele Hovewijgerige neus. Die neus brengt Nino op vreemde plaatsen waar muziek klinkt die dromig of juist vrolijk stamt. Een paar liedjes kunnen de kinderen vertellen. Die hebben ze tijdens de voorbereiding op de voorstelling samen ingespeeld.

Melissa de Weerde is spreker en schrijver van het boek 'De wereld van het jonge kind' bij de uitgeverij HJK en is werkzaam bij de Landelijke Vereniging voor de Basisschool en de Landelijke Vereniging voor de Basisschool en de Landelijke Vereniging voor de Basisschool.

In de afgelopen twee weken stond er een eigenzinnige in de klas. Dat is een klein Japanse verfbesluit van hout, waarin afbeeldingen kunnen worden geschouwd. Het bijbehorende materiaal biedt de leerlingen daadwerkelijke aanwijzingen voor activiteiten die in de groep kunnen worden ondernomen naar aanleiding van de platen in de verfbesluit. De educatieve medewerkers van de basisschool zijn enthousiast over deze muziekprojecten.

is een muziekproject, maar wat houdt dat eigenlijk? De kinderen gaan iets op een bepaalde manier invullen om het vervolgens aan te bieden aan een klasgenoot. Er ontstaat een geheimzinnige sfeer. Het is altijd spannend om een klassieke te krijgen. Het zou een idee zijn om te laten zien of ouders of ook je misschien wilt insluiten om te laten zien hoe je een cadeauje

Schoolplein voor één middag orkestzaal

Drieëntwintig kinderen en leerkrachten die samen als een orkest muziek maken. Dat is Toon je Kunsten, gisteren op het schoolplein van basisschool De Klinkert in Oudersloot. Met het project maken kinderen kennis met het maken van muziek.

Mayke Hugo is spreker van het boek 'De wereld van het jonge kind' bij de uitgeverij HJK en is werkzaam bij de Landelijke Vereniging voor de Basisschool en de Landelijke Vereniging voor de Basisschool.

Deze keer, die met, ring met, ding met, vier gaat een beetje anders. Wanneer de muziek begint, het ritme schiet de rug hebben, beginnen de Maasmonumenten hun te laten zien. Andere kinderen geven met geluk of misschien de maat aan. 'We leven er niet om te zingen, te dansen en te springen!' zingen de kinderen weer in koor.

Twee ouders die naar het schoolplein zijn gekomen, klagen met, volgens een beetje met hun schouders of maken foto's en

'Intrinsiek goed gras'. Het symfonieorkest heeft de leerlingen het afgelopen schooljaar in aanloop naar het optreden. 'Het is best een groot stuk voor de kinderen om met te maken en te leven', zegt ze over het ruim halve uur durende optreden. 'Maar het gevoel is geweldig. Je zag echt het gevoel van het samenwerken terugkomen. Muziek verbindt echt.'

Tone je Kunsten is een jaarlijks terugkerend project van het Philharmonie Zuidnederland. Met het project wil de organisatie basisschoolleerlingen meegeven hoe het is om actief muziek te maken. Ieder jaar wordt het orkest daarom samen met een basisschool om de leerlingen klaar te maken voor een optreden. Het is volgens Van Campen de eerste keer dat het project naar West-Brabant kwam.

Twee moeder Marjolijn Haveloog scoort het optreden 'geweldig' en zegt ook ieder kind op te proberen moeten maken, elke een moment om te laten zien te weten het maken van muziek!

Tijdens LA Breda is 'Radio Walvis' voor 't eerst ook in Breda te zien!

LA Breda is een succesvolle editie in 2017 en 2018 keert het Live Art Festival Breda deze zomer terug. In het weekend van vrijdag 9 en zaterdag 10 augustus en zondag 11 september wordt het grootste muziekfestival in de Betuwe in omgeving tot een bruikbare ontmoetingsplaats - jong en oud - prachtige voorstelling, presentatie of art projecten en theaterlezingen.

Breda - Ook schiedkundigen - Gucht uit Breda is present op de beleving van het publiek centraal zal staan.

Leuk uitje voor alle gezin
Op de laatste dag van het festival, op zondag 11 september, presenteren de twee Breda theatermakers 's middags om drie uur in Podium Breda een de Samenleving is de voorstelling 'Radio Walvis', bedoeld voor kinderen vanaf een jaar of zes. Deze gezellige en poëtische voorstelling is een vrolijk gerecyclede vormgeving is dan voor het eerst ook in Breda te beleven, en is te zien nog leuk uitje voor het hele gezin!

Gebaseerd op muziekopdracht
De muziek van philharmonie zuidnederland brengen met de zinnen van 'Mijnheer' het door Janke Abbink geschreven verhaal, dat gebaseerd is op een nieuwste muziekopdracht, tot leven. Het streekt muziek met

Het orkest in Vanhoutte het kerndat Jella (gitarist) en M (saxofonist) windende en kleine verhalen te themen van te daarom 4 hun eigen en schippen met kanten voor de muziek van de Radio Walvis! of ook alle en om zo met kant belevde

MEET SCHILDEKUNDE VOOR DE KLEINE WERELD
THEMA'S
NIEUWWS

Het Live Art Festival Breda is een succesvolle editie in 2017 en 2018 keert het Live Art Festival Breda deze zomer terug. In het weekend van vrijdag 9 en zaterdag 10 augustus en zondag 11 september wordt het grootste muziekfestival in de Betuwe in omgeving tot een bruikbare ontmoetingsplaats - jong en oud - prachtige voorstelling, presentatie of art projecten en theaterlezingen.

Leerlingen van De Klinkert vertonen hun kunsten

FOTO: CORST JAKA CALAN

Het geen van het muziek is voor het van leerbreuken een uitdaging die je lever niet aangaan

van de klank van de muziek is voor het van leerbreuken een uitdaging die je lever niet aangaan

van de klank van de muziek is voor het van leerbreuken een uitdaging die je lever niet aangaan

zag echt het gevoel van het samenwerken terugkomen
Melissa van Campen

"Broer" maakt indruk

Dinsdag 11 juni hebben meer dan 600 kinderen van de groepen 5 en 6 van een aantal Waalwijkse basisscholen een fantastische middag voorstelling van Philharmonie Zuidnederland in De Laatste Bijzondere.

De voorstelling 'Broer', ingekleed door Blaise Kunst, werd speciaal voor deze leeftijdsgroep opgevoerd. In de weken vóór het optreden, die bij deze interactieve voorstelling gepaard zouden worden met te kunnen zingen. En dat had een fantastisch resultaat in een volle zaal en het verhaal van Kees, die zich erg vertoegt op het weer zien met zijn twee jongere broers, gepaard met volke best meergangen. De kinderen werden actief betrokken bij het verhaal en zongen

van enthousiasme de geweldige teksten mee op de muziek van Kees. Blaise Kunst is de dirigent voor deze leeftijdsgroep van Waalwijkse basisscholen. De werkgroep wordt op een groenend en overtuigend aanbod voor alle leeftijdsgroepen verspreid over de 8 jaar basisschool. Die gebouwd voorheen in samenwerking met Kunstzake in Tilburg, maar door het stoppen van subsidieleden van de provincie draait de werkgroep sinds 2 jaar op eigen kracht.

Lejo
VALKENSWAARD - We kent hem niet? Lejo, het unieke figurant uit 'Smakeloos' dat alomte bereikt uit een hand en een paar heuten op? De philharmonie zuidnederland presenteren de voorstelling 'Lejo' op de 11 september. Het is een jaarlijks terugkerend project van het Philharmonie Zuidnederland. Met het project wil de organisatie basisschoolleerlingen meegeven hoe het is om actief muziek te maken. Ieder jaar wordt het orkest daarom samen met een basisschool om de leerlingen klaar te maken voor een optreden. Het is volgens Van Campen de eerste keer dat het project naar West-Brabant kwam.

Leerlingen zien mee met de muziekanten en acteurs op het podium.

MONOLOGOOG VOOR DE VRIJHEID 21-jarige Vleugels legt bloemen op graven van 'haar' soldaten

De 21-jarige Sophie Vleugels uit Sibbe is de winnaar van de verkiezingswedstrijd 'Monoloog voor de Vrijheid'.

SIBBE
DOOR: SIMA PLANTHOF

De verkiezingswedstrijd 'Monoloog voor de Vrijheid' werd afgelopen voorjaar gehouden in het kader van 75 jaar bevrijding van Zuid-Limburg. Winnares Sophie Vleugels draagt haar verhaal voor op 15 september tijdens het Liberation Concert op de Amerikaanse begraafplaats in Margraten. Ze spreidt in maart een haar zelfgeschreven, de 20-jarige

heer John Mortensen uit Ohio zijn optreden vertoont in oude klederen. 'Ik ben blij dat de gemeente me dit heeft gegeven. Het is een grote eer om te mogen spreken op deze plek.' Mortensen was de winnaar van de verkiezingswedstrijd 'Monoloog voor de Vrijheid'.

De 21-jarige Sophie Vleugels uit Sibbe is de winnaar van de verkiezingswedstrijd 'Monoloog voor de Vrijheid'.

De 21-jarige Sophie Vleugels uit Sibbe is de winnaar van de verkiezingswedstrijd 'Monoloog voor de Vrijheid'.

FOTO: SIMA PLANTHOF

Bijlage 1

Jaarverslag Educatie 2019

PROJECTEN PRIMAIR ONDERWIJS

NIEUWSGIERIGE NEUS

Groep 1-2

VOORSTELLING: 3.144 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 247 leerlingen

Ninus is een meisje met een heel *Nieuwsgierige Neus*. Door het kiertje van haar raam hoort ze muziek die haar oren doet tollen. “Dat wil ik ook! Dag papa, dag mama!, ik moet even weg.” Ninus gaat op reis. Ze hoort de geluiden van de drukke stad, geniet van feestmuziek en voelt de ijzige stilte van de winterse wereld. Ze ontmoet vreemde personages op haar tocht. Dan kijkt ze achterom. Ze is verdwaald. Paniek! Tot ze haar oren goed spitst. Ze hoort haar vader en moeder, in de verte... zo klinkt thuis! Vier musici van philharmonie zuidnederland nemen kleuters mee op deze muzikale ontdekkingsreis.

REGIE Lise-Lott Kok

VORMGEVING Steffie van Lamoen

PRENTEN Mo Swillens

RADIO WALVIS

Groep 3-4-5-(6)

VOORSTELLING 2.672 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS 170 leerlingen

Denk aan een ijsbeer. Bedenk er ook meteen een wereld van sneeuw, zeehonden en bevroren zee bij. Zie je al iets? Je bent in Groenland, een eiland dat helemaal niet groen is, maar sneeuwwit. Daar wonen de Inuit, een volk dat al honderden jaren de allerkoudste sprookjes vertelt. Maar het stoere Inuit-meisje Pilu heeft haar eigen verhaal dat ze graag wil doorvertellen. Ze gebruikt hiervoor een tape-recorder, waarmee ze – “Tsjik tsjik: Dit is Radióóó Walvis!” – haar eigen spannende radioshow maakt. Voor iedereen die luisteren wil. *Radio Walvis* is een geestige vertelling gebaseerd op een eeuwenoud Inuit-sprookje, verteld in een volledig gerecycled decor, dat verwijst naar de problematiek van de plastic soep.

CONCEPT Schippers&VanGucht

REGIE Jelle Schippers

VORMGEVING Myriam van Gucht

ACTRICE Eva Meijering

TEKST Jorieke Abbing

LEJO ONTDEKT HET ORKEST

Groep 3-4

VOORSTELLING: 3.568 leerlingen

Lejo, het unieke figuurtje uit *Sesamstraat* dat alleen bestaat uit een hand en een paar houten ogen, komt bij philharmonie zuidnederland voor een grote uitdaging te staan. Hij moet opeens het orkest dirigeren! Maar hoe hij ook zijn best doet, het lukt niet. Logisch, als je nog niets weet van een orkest. Lejo gaat op reis door het orkest en verzamelt alle geluiden van de instrumenten in zijn koffer. De kinderen kijken mee door Lejo's ogen, soms zelfs ín de instrumenten! Poppenspeler Leo Petersen speelt Lejo live vanuit een kleine filmset op het podium. Een leukere manier om het orkest te ontdekken is er niet!

Lejo ontdekt het orkest is ontwikkeld door Orkest van het Oosten en Leo Petersen. De philharmonie zuidnederland heeft dit concept verder doorontwikkeld.

REGIE Lise-Lott Kok

SPEL Leo Petersen

DIRIGENT Sander Teepen

MUZIEK Toek Numan (bewerking)

ORPHEUS!

Groep 5-6-(7-8)

VOORSTELLING: 1.894 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 173 leerlingen

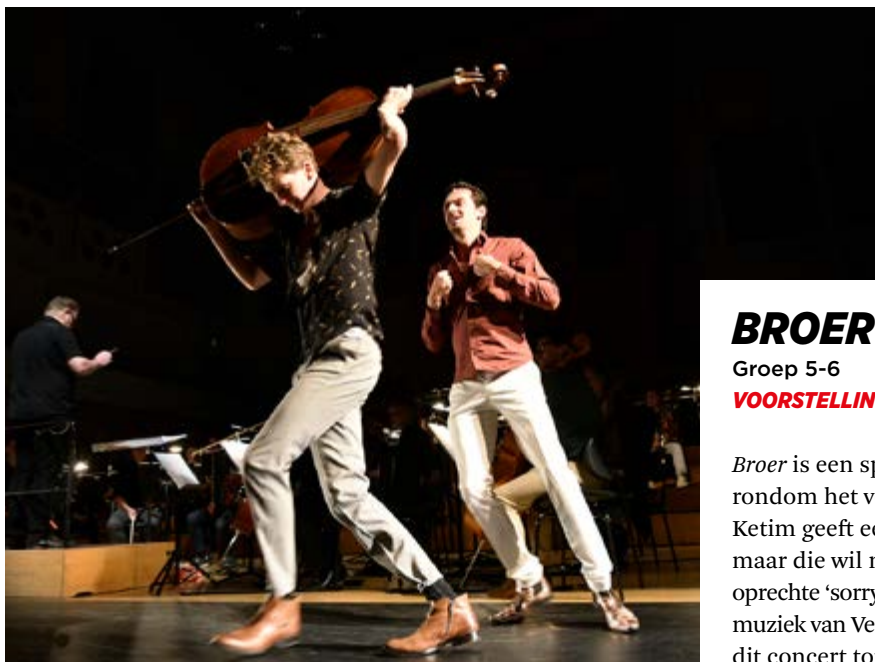
Soms ontmoeten twee mensen elkaar en denken: wij horen bij elkaar en het lijkt wel of dat altijd zo is geweest. Zulke mensen waren Orpheus, met zijn prachtige muziek en Eurydike. Als Eurydike sterft voelt Orpheus zich eenzamer dan ooit. Hij blijft maar aan haar denken en wil haar terugkrijgen. Daarover gaat de ingetogen, poëtische voorstelling *Orpheus!*, waarin muziek, taal en beeld tot één geheel versmelten. De leerlingen zitten eerste rang om de speelvloer heen, bijna ín het decor en naast de live-muziek gespeeld door fluit, hobo, klarinet en hoorn.

REGIE Joost Dekker

VORMGEVING Steffie van Lamoen

ACTEUR Michiel Bijmans

BROER

Groep 5-6

VOORSTELLING: 5.549 leerlingen

Broer is een spannend concert van het voltallige symfonieorkest rondom het verhaal van de broers Ketim en Raban. De populaire Ketim geeft een verrassingsfeest voor zijn tweelingbroer Raban, maar die wil niet komen. Er is iets gebeurd wat alleen door een oprechte 'sorry' van beide broers kan worden opgelost. De beeldende muziek van Verdi, het verhaal én de participerende leerlingen maken dit concert tot een ware belevenis. Alles wat normaliter niet gebruikelijk is tijdens een klassiek concert mag nu juist wel: opstaan om een wave te maken, luid klappen, dansen en spreekkoren aanheffen. Meedoen is plezierig en vooral leuk als je het goed kan!

Broer is ontwikkeld door Orkest van het Oosten en Theater Sonnevanc in opdracht van VluchtelingenWerk Nederland.

REGIE Flora Verbrugge

VORMGEVING Dymph Boss

ACTEURS Freek den Hartogh en Abel Leemans

TEKST Sophie Kassies

DIRIGENT Joost Smeets

ARRANGEMENT EN MUZIEK Thijs Borsten

COMPONEREN IN DE KLAS

Groep 5-8

AANTAL DEELNEMERS: 112 leerlingen

In de workshop *Componeren in de klas* maken leerlingen samen met een musicus van philharmonie zuidnederland een klankstuk op basis van een verhaal of een thema. Via muzikale oefeningen onderzoeken ze de onverwachte klankkleuren van de instrumenten die de musicus of zichzelf hebben meegebracht. De workshopleider zorgt ervoor dat uit alle goede ideeën van de leerlingen een samenhangend klankstuk ontstaat. Hierbij is samenwerking tussen de leerlingen essentieel. Leerlingen ontdekken tijdens de workshops spelenderwijs hoe een orkest werkt. Tot slot presenteren zij hun eigengemaakte compositie.

PBONES

Groep 5-8

AANTAL DEELNEMERS: 409 leerlingen

Wie echt wil weten hoe muziek werkt kan het beste zelf muziek maken, zoals bij de workshop *Pbones*: tromboneles in een notendop. In de bovenbouw van het primair onderwijs besluiten leerlingen vaak of ze zelf een instrument willen leren bespelen. Tijdens de workshop *Pbones* leren ze hoe gaaf het is om trombone te spelen en zich artiest te voelen. Trombonist Mark Boonstra neemt voor elke leerling een kleurige trombone mee. In drie workshops leren de jonge gasten blazen, schuiven, luisteren en samenspelen. Het is mogelijk meerdere klassen tegelijk te laten optreden en zo de gymzaal of het schoolplein om te dopen tot concertzaal.

TOON JE KUNSTEN

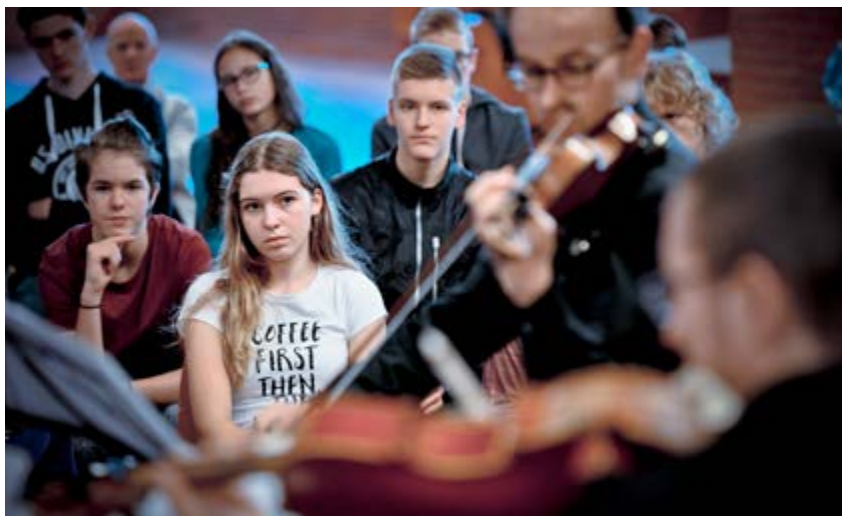
Schoolbreed project

AANTAL DEELNEMERS: 392 leerlingen

Eén keer per schooljaar presenteert het orkest samen met een basisschool het project *Toon je Kunsten*. Voor scholen die iets te vieren hebben, of zich richten op muziekonderwijs. Speciaal voor *Toon je Kunsten* schreef componist Toek Numan een compositie bestaande uit afzonderlijke delen: elke klas én de leerkrachten voeren een onderdeel uit, met als resultaat een muzikaal optreden door orkestmusici en alle leerlingen en leerkrachten van de school. Het liedje *Toon je Kunsten* vormt de rode draad.

PROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

MEET & GREET

CKV/Muziekklas - HAVO/VWO

AANTAL DEELNEMERS: 179 leerlingen

Bezoek (een deel van) een concert en ontmoet de solist of een musicus van het orkest: *Meet & Greet* laat leerlingen ervaren hoe het er bij een professioneel orkest aan toe gaat én geeft ze de gelegenheid om in gesprek te gaan met een professionele musicus. Wat moeten zij doen (en laten!) om op dit topniveau te presteren?

REPETITIEBEZOEK

Onderbouw/CKV/Muziekklas - VMBO/HAVO/VWO

AANTAL DEELNEMERS: 113 leerlingen

Weten je leerlingen dat musicus een beroep is en dat een professioneel orkest iedere week een nieuw concert speelt? Dat er veel achter de schermen gebeurt voordat het orkest op het podium zit? Tijdens een *Repetitiebezoek* krijgen leerlingen een kijkje in de keuken van het orkest.

TUSSEN KUNST & KLANK

CKV/Muziekklas - HAVO/VWO

AANTAL DEELNEMERS: 166 leerlingen

Hoe uitdagend is het om naar muziek te luisteren in een ruimte waar je eigenlijk in stilte hoort te kijken? *Tussen Kunst & Klank* laat jongeren in musea ervaren dat livemuziek gespeeld door ensembles van philharmonie zuidnederland in combinatie met kunst, hen anders laat kijken én luisteren.

MUSICAL POSTCARDS

Muziekklas - HAVO/VWO

AANTAL DEELNEMERS: 20 leerlingen

Ervaar het plezier van zelf muziek bedenken bij het project *Musical Postcards*. Leerlingen componeren onder begeleiding een muzikale boodschap voor een jonge vluchteling ver weg. In samenwerking met de landelijke organisatie *Musical Postcards* en de musici van philharmonie zuidnederland maken we het passend voor je leerlingen.

MONOLOG VAN DE VRIJHEID

AANTAL DEELNEMERS: 420 leerlingen

In samenwerking met het *Liberation Concert Margraten* presenteert philharmonie zuidnederland de *Monoloog van de Vrijheid*. Actrice Lindsay Zwaan en twee violisten van philharmonie zuidnederland bezoeken verschillende basisscholen, middelbare scholen en MBO's in Maastricht en Heerlen. Samen vertellen ze op indringende wijze het verhaal van een Amerikaanse radio-operator in de Tweede Wereldoorlog. Een boodschap over opoffering en vrijheid.

RONDJE CULTUUR

AANTAL DEELNEMERS: 51 leerlingen

Op initiatief van Kaleidoscoop Maastricht bezoeken leerlingen uit het voortgezet onderwijs meerdere culturele instellingen in Maastricht. Het doel: cultuur proeven in je eigen stad. Op elke locatie doen ze mee aan een actieve workshop en laten ze zich onderdompelen in cultuur. De philharmonie zuidnederland biedt een workshop aan waarbij de leerlingen met een musicus uit het orkest én met elkaar muziek maken.

N.B. Het Summa College Eindhoven bezocht met 81 leerlingen het lunchpauzeconcert van philharmonie zuidnederland in Muziekgebouw Eindhoven.

OVERIGE PROJECTEN

BRABANTSE STRIJKERSDAG

Talentontwikkeling

AANTAL DEELNEMERS: 75 leerlingen

Onder leiding van musici van philharmonie zuidnederland en docenten van CKE repeteren jonge strijkers in een orkest van hun eigen niveau. Deelnemers repeteren niet alleen met het complete orkest, maar ook in groepjes onder leiding van een professionele musicus.

DOOR!-DAG

AANTAL DEELNEMERS: 125 leerlingen

Musici van philharmonie zuidnederland spelen mee in het leerlingenorkest, onder leiding van hoornist Jaap van Wershoven. De leerlingen zingen eveneens liedjes onder begeleiding van het orkest.

STUDIEDAGEN

AANTAL DEELNEMERS: 47 studenten

Als onderdeel van de samenwerking met Fontys Hogeschool Kind en Educatie organiseert philharmonie zuidnederland een studiedag voor studenten van de minor Muziek, de minor Cultuureducatie en post-HBO Vakspecialist Muziek. Studenten wonen een orkest-repetitie bij en volgen workshops over hoe ze hun kennis over muziek in de klas kunnen toepassen, toegespitst op symfonische muziek.

In samenwerking met *Méér Muziek in de Klas* is er een *Workshop+* in Eindhoven en Maastricht, voor leerkrachten die zich willen laten bijscholen of die nieuwe ideeën wilden opdoen voor muziek-onderwijs op de basisschool. Leerkrachten wonen een repetitie of voorstelling van philharmonie zuidnederland bij.

Bijlage 2

Jaarverslag Educatie 2019

PROJECTEN PRIMAIR ONDERWIJS

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
NIEUWSGIERIGE NEUS					
21-01-19	10:45	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	107	Brabant
21-01-19	13:00	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	99	Brabant
22-01-19	10:45	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	96	Brabant
22-01-19	13:00	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	107	Brabant
23-01-19	10:00	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	96	Brabant
23-01-19	11:15	Jenaplanschool Molenwijk	Boxtel	91	Brabant
24-01-19	10:45	BS De Keerkring	Cadier en Keer	75	Limburg
24-01-19	13:30	Montessorischool Kindcentrum	Maastricht	80	Limburg
25-01-19	10:30	BS Het Windekind	Heerlen	97	Limburg
25-01-19	13:35	BS De Springbeek	Hout-Blerick	53	Limburg
28-01-19	11:00	Cultuurhuis De Suite	Roosendaal	81	Brabant
28-01-19	13:30	Cultuurhuis De Suite	Roosendaal	80	Brabant
29-01-19	11:00	Cultuurhuis De Suite	Roosendaal	83	Brabant
29-01-19	13:30	Cultuurhuis De Suite	Roosendaal	83	Brabant
30-01-19	10:00	BS De Lage Weide	Made	82	Brabant
30-01-19	11:15	BS De Lage Weide	Made	83	Brabant
31-01-19	10:45	Sporthal Driedorp	Wagenberg	75	Brabant
31-01-19	13:30	Sporthal Driedorp	Wagenberg	88	Brabant
01-02-19	10:00	BS De Lage Weide	Made	104	Brabant
03-06-19	11:15	BS De Bukehof	Oudenbosch	99	Brabant
03-06-19	14:00	BS De Bukehof	Oudenbosch	121	Brabant
05-06-19	10:15	KBS De Horizon	Prinsenbeek	63	Brabant
05-06-19	11:30	KBS De Horizon	Prinsenbeek	62	Brabant
12-06-19	10:00	Cultureel Centrum Baarle	Baarle-Hertog-Nassau	103	België
12-06-19	11:15	Cultureel Centrum Baarle	Baarle-Hertog-Nassau	103	België
14-06-19	11:30	BS Atalanta	Eindhoven	56	Brabant
17-06-19	10:00	BS De Ontmoeting	Eindhoven	80	Brabant
17-06-19	13:15	BS Floralaan	Eindhoven	111	Brabant
20-06-19	11:00	BS 't Bossche Hart	Bosschenhoofd	63	Brabant
04-11-19	11:15	OBS De Stapsteen	Herten	54	Limburg
04-11-19	13:00	OBS De Stapsteen	Herten	54	Limburg
05-11-19	10:45	BS De Meander	Reuver	80	Limburg
05-11-19	14:00	OBS De Brink	Roermond	68	Limburg
18-11-19	10:30	BS Spaubeek	Spaubeek	72	Limburg
18-11-19	13:15	BS De Leeuwerik	Eindhoven	56	Limburg
19-11-19	10:30	BS De Mheyster	Hoensbroek	90	Limburg
19-11-19	13:15	IKC Loedoes	Sittard	82	Limburg
21-11-19	10:30	BS De Mussenberg	Horn	67	Limburg
				TOTAAL	3.144

EDUCATIELESSEN NIEUWSGIERIGE NEUS					
28-05-19	9:15	BS De Ontmoeting	Eindhoven	80	Brabant
11-06-19	9:30	BS Atalanta	Eindhoven	56	Brabant
13-06-19	8:45	BS Floralaan	Eindhoven	111	Brabant
				TOTAAL	247

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
RADIO WALVIS					
09-01-19	11:00	CKE	Eindhoven	36	Brabant
10-01-19	10:45	BS Louis Buelens	Eindhoven	36	Brabant
11-01-19	10:45	KBS St. Anna	Molenschot	105	Brabant
11-01-19	13:30	KBS St. Anna	Molenschot	81	Brabant
14-01-19	10:45	Theater de Bussel	Oosterhout	113	Brabant
14-01-19	13:45	Theater de Bussel	Oosterhout	113	Brabant
15-01-19	10:45	Theater de Bussel	Oosterhout	112	Brabant
15-01-19	13:45	Theater de Bussel	Oosterhout	113	Brabant
16-01-19	10:45	BS St. Joseph	Breda	69	Brabant
17-01-19	10:45	KBS De Horizon	Prinsenbeek	84	Brabant
17-01-19	13:45	KBS De Horizon	Prinsenbeek	63	Brabant
18-01-19	10:45	BS Helder Camara	Teteringen	72	Brabant
18-01-19	13:45	BS Helder Camara	Teteringen	78	Brabant
21-01-19	10:00	BS Herman Jozef	Middelrode	60	Brabant
21-01-19	13:00	OBS De Mijlpaal	Nuenen	40	Brabant
06-02-19	10:00	Kunstloc Hal	Tilburg	60	Brabant
11-02-19	10:45	Cultuurhuis De Eendracht	Gemert	75	Brabant
11-02-19	13:15	Cultuurhuis De Eendracht	Gemert	90	Brabant
13-02-19	10:45	BS De Klinkert	Oudenbosch	82	Brabant
14-02-19	10:45	Cultureel Centrum Baarle	Baarle-Hertog-Nassau	98	Brabant
14-02-19	13:30	Cultureel Centrum Baarle	Baarle-Hertog-Nassau	98	Brabant
15-02-19	09:45	OBS Aan de Roer	Roermond	96	Limburg
15-02-19	13:30	BS De Springbeek	Hout-Blerick	66	Limburg
18-03-19	11:00	BS De Springplank	Eindhoven	61	Brabant
25-03-19	10:45	Cultureel Centrum Elckerlyc	Hilvarenbeek	155	Brabant
25-03-19	13:45	Cultureel Centrum Elckerlyc	Hilvarenbeek	163	Brabant
26-03-19	10:15	BS De Triangel	Ulestraten	68	Limburg
26-03-19	13:45	BS St. Franciscus	Brunssum	96	Limburg
27-03-19	11:15	BS Windekind	Heerlen	91	Limburg
28-03-19	13:15	BS De Neerakker	Heythuysen	91	Limburg
29-03-19	10:30	SBO De Piramide	Gennep	60	Limburg
14-04-19	11:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	47	Brabant
01-09-19	15:00	Podium Bloos	Breda	75	Brabant
				TOTAAL	2747

EDUCATIELESSEN RADIO WALVIS					
08-01-19	09:00	BS Louis Buelens	Eindhoven	13	Brabant
14-03-19	09:30	BS De Springplank	Eindhoven	61	Brabant
21-05-19	13:00	BS St. Jozef	Noordhoek	20	Brabant
21-05-19	09:00	BS Aventurijn	Standdaarbuiten	76	Brabant
				TOTAAL	170

LEJO ONTDEKT HET ORKEST					
23-01-19	13:30	Pabo Den Bosch	Den Bosch	99	Brabant
23-01-19	10:30	Cuijk Schouwburg	Cuijk	408	Brabant
24-01-19	10:30	Maastricht Complex	Maastricht	215	Limburg
24-01-19	13:15	Maastricht Complex	Maastricht	204	Limburg
25-01-19	10:30	Rosmalen Perron-3	Rosmalen	258	Brabant
25-01-19	13:15	Rosmalen Perron-3	Rosmalen	255	Brabant
28-01-19	10:30	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	233	Brabant
28-01-19	12:45	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	342	Brabant
29-01-19	10:30	Panningen DOK6	Panningen	270	Limburg
29-01-19	12:45	Panningen DOK6	Panningen	231	Limburg
30-01-19	10:30	Valkenswaard De Hofnar	Valkenswaard	237	Brabant
31-01-19	10:30	Bergeijk De Kattendans	Bergeijk	167	Brabant
31-01-19	13:15	Bergeijk De Kattendans	Bergeijk	143	Brabant
01-02-19	10:30	Heythuysen De Bombardon	Heythuysen	317	Limburg
01-02-19	13:15	Heythuysen De Bombardon	Heythuysen	189	Limburg
				TOTAAL	3.568

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
ORPHEUS!					
01-04-19	11:00	Dommelhof Theater	Neerpelt	89	België
01-04-19	13:30	Dommelhof Theater	Neerpelt	50	België
02-04-19	11:00	Dommelhof Theater	Neerpelt	81	België
02-04-19	13:30	Dommelhof Theater	Neerpelt	71	België
03-04-19	11:15	BS De Driestam	Eindhoven	96	Brabant
04-04-19	11:00	BS Swentibold	Born	54	Limburg
04-04-19	13:30	BS Swentibold	Born	84	Limburg
05-04-19	10:30	BS De Springbeek	Hout-Blerick	50	Limburg
08-04-19	10:45	Theater de Bussel	Oosterhout	95	Brabant
08-04-19	13:45	Theater de Bussel	Oosterhout	105	Brabant
09-04-19	10:45	Theater de Bussel	Oosterhout	87	Brabant
09-04-19	13:45	Theater de Bussel	Oosterhout	66	Brabant
10-04-19	10:00	BS Hertogin Johanna	Oss	69	Brabant
17-04-19	13:30	BS Windekind	Heerlen	79	Limburg
13-05-19	10:30	KBS De Horizon	Prinsenbeek	39	Brabant
13-05-19	13:30	BS De Fonkel	Tilburg	48	Brabant
17-05-19	10:15	BS De Toermalijn	Heesch	111	Brabant
17-05-19	13:15	SBO De Piramide	Gennep	60	Brabant
20-05-19	10:30	OBS Berg	Berg en Terblijt	75	Limburg
20-05-19	13:00	SBO Bernardus/BS De Triangel	Gulpen	81	Limburg
12-11-19	11:00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	65	Limburg
12-11-19	13:00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	25	Limburg
13-11-19	10:00	SBO De Lings	Tegelen	85	Limburg
14-11-19	10:00	BS De Hovenier	Montfort	34	Limburg
14-11-19	13:00	BS Vincent van Gogh	Roermond	79	Limburg
15-11-19	10:30	BS De Triangel	Gulpen	62	Limburg
15-11-19	14:00	BS Amby	Maastricht	54	Limburg
TOTAAL				1.894	

EDUCATIELESSEN ORPHEUS!					
27-03-19	13:00	Pabo Eindhoven	Eindhoven	70	Brabant
18-04-19	11:00	VBS De Regenboog	Eindhoven	79	Brabant
13-11-19	11:15	Fontys Hogeschool Kind en Educatie	Venlo	24	Limburg
TOTAAL				173	

BROER					
23-05-19	12:00	Pabo Tilburg	Tilburg	80	Brabant
06-06-19	10:30	Theaters Tilburg	Tilburg	498	Brabant
06-06-19	13:15	Theaters Tilburg	Tilburg	484	Brabant
07-06-19	10:30	Parkstad Limburg Theaters, Theater Kerkrade	Kerkrade	574	Limburg
07-06-19	13:00	Parkstad Limburg Theaters, Theater Kerkrade	Kerkrade	473	Limburg
11-06-19	10:30	Theater De Leest	Waalwijk	410	Brabant
11-06-19	13:30	Theater De Leest	Waalwijk	411	Brabant
12-06-19	10:30	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	444	Limburg
13-06-19	10:30	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	639	Brabant
13-06-19	13:15	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	593	Brabant
14-06-19	10:30	Chassé Theater	Breda	481	Brabant
14-06-19	13:15	Chassé Theater	Breda	462	Brabant
TOTAAL				5.549	

PBONES					
09-01-19	09:00	OBS De Duizendpoot	Oosterhout	47	Brabant
25-01-19	09:00	BS De Akkerwinde	Baarle-Nassau	118	Brabant
01-02-19	09:00	BS De Vlinder	Baarle-Hertog	83	Brabant
29-03-19	09:00	BS De Neerakker	Heythuysen	101	Limburg
29-05-19	09:00	SBO De Piramide	Gennep	60	Limburg
TOTAAL				409	

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
COMPONEREN IN DE KLAS					
22-02-19	09:00	BS De Neerakker	Heythuysen	29	Limburg
28-02-19	09:00	BS De Neerakker	Heythuysen	50	Limburg
26-03-19	09:00	KBS De Horizon	Prinsenbeek	33	Brabant
				TOTAAL	112
TOON JE KUNSTEN					
20-06-19	10:00	BS de Kinkert	Oudenbosch	392	Brabant
				TOTAAL	392

PROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
TUSSEN KUNST & KLANK					
19-04-19	10:00	Bondefanten Museum	Maastricht	108	Limburg
07-11-19	11:45	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	58	Brabant
				TOTAAL	166
MEET THE SYMPHONY					
14-02-19	13:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	28	Brabant
17-02-19	19:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	79	Brabant
21-02-19	12:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	81	Brabant
21-02-19	13:00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	55	Limburg
19-11-19	09:00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	51	Limburg
				TOTAAL	294
REPETITIEBEZOEK					
07-11-19	14:00	Van Abbemuseum	Eindhoven	58	Brabant
				TOTAAL	58
MUSICAL POSTCARDS					
12-11-19	10:30	United World College	Maastricht	20	Limburg
				TOTAAL	20
EDUCATIELES VO					
08-10-19	14:15	Udens College	Uden	60	Brabant
29-11-19	19:00	Parkstad Limburg Theaters, Theater Heerlen	Heerlen	12	Limburg
				TOTAAL	72
MONOLOG VAN DE VRIJHEID					
02-09-19	11:00	Grotiuscollege	Heerlen	90	Limburg
03-09-19	11:00	Montessori Kindcentrum	Maastricht	100	Limburg
03-09-19	13:15	BS Scharn	Maastricht	60	Limburg
12-09-19	09:30	Porta Mosana	Maastricht	60	Limburg
12-09-19	10:20	Vista College	Heerlen	40	Limburg
12-09-19	11:15	Vista College	Heerlen	30	Limburg
12-09-19	11:50	United World College	Maastricht	40	Limburg
				TOTAAL	420

OVERIGE PROJECTEN

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie/land
DOOR!					
24-05-19	13:00	ADAMS Muziekcentrale	Ittervoort	125	Limburg
				TOTAAL	125
BRABANTSE STRIJKERSDAG					
14-04-19	10:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	75	Brabant
				TOTAAL	75
STUDIEDAG					
13-03-19	10:00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	47	Brabant
				TOTAAL	47

colofon

philharmonie zuidnederland

Postbus 230, 5600 AE Eindhoven

Vestiging Eindhoven

Jan van Lieshoutstraat 5, 5611 EE Eindhoven

Vestiging Maastricht

Statenstraat 5, 6211 TB Maastricht

www.philharmoniezuidnederland.nl

info@philharmoniezuidnederland.nl

Volg ons op

Fotografie

Adobe Stock, Tatjana Andrejeva, Antwerp Symphony Orchestra, Mats Bäcker, Ruud Balk, Agnes Booijink, Marco Borggreve, Hans Borgman, Simon van Boxtel, Valentina Cenni, Wannes Cré, Marco Dirven, DOOR!, Henk van Esch, Evgeny Evtukhov, Giulio Favotto, Focuss22, Bjorn Frins, Marcel Hakvoort, Hans Hijmering, IMC Basis, Priska Ketterer, Brigitte Lacombe, Riccardo Musacchio, Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad, Jacqueline Nelissen, Constant Notten, November Music, Opera Zuid/Gweny Eeckels, Esther Rabe, Joaquin Sarmiento, Kaja Smith, Richard Stark, Stichting 18 september, Studio Luidspreker, StudioNIC., Studio Nieuwhof, Kasimir Szekeres, Andreas Terlaak, Otto van den Toorn, Annelies van der Vegt, Liza van de Ven, Hanneke Wetzler, Wikimedia Commons, Wikimedia Commons/Collectie Anne Frank Stichting Amsterdam, Suxiao Yang, Yani Pictures, Etienne Zegers, Pepijn Zoon

Eindredactie

Karen Duking | ART noot mies

Ontwerp

Studio Nieuwhof | Eindhoven